

De Drie Goddelijke Deugden

Ravels   Weelde   Poppel

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 25, nr: 98: December 2020

Inhoud

Voorwoord.....	1
Lief en leed	2
Lezersbrief 1	2
Lezersbrief 2	3
Gesteisterden van de Tweede Wereldoorlog van Ravels-Dorp	7
en Ravels-Eel.....	7

Lidmaatschap

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Erelid kunt u zijn voor een jaarbijdrage vanaf 30 euro.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift “De Drie Goddelijke Deugden”.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

Afbeeldingen voorblad: Ravels onder een bed van sneeuw in 2009 (Foto's: Ludo Verhoeven)

Afbeelding achterblad: Een winters tafereel.

Voorwoord

Beste sympathisant(en) van onze heemkundige kring, Bij het vorige tijdschrift kregen jullie een uitnodiging om jullie familielidmaatschap te hernieuwen. Aangenaam is het om vast te stellen dat de meesten inmiddels hun lidmaatschap hebben hernieuwd, waarvoor we hen hartelijk danken. Tweede aangename vaststelling is dat het aantal ereleden of mensen die ons financieel extra steunen, is toegenomen ondanks de onaangename periode die we doormaken. Daarom maken we bij deze gebruik van de gelegenheid om 'de vergeetachtigen' onder ons te herinneren aan de **betaling van het lidgeld**. Kijk het even na en doe het nodige, indien nog niet volbracht.

Nog even praktisch samengevat: U stort als gewoon lid slechts 20 euro, U stort als steunend- of erelid minstens 30 euro of een hoger voorkeurbedrag (rekeningnummer kan u achteraan in het tijdschrift vinden).

De vrijwilligers van onze vereniging zaten en zitten niet stil. Het werk achter de schermen blijft en wordt uitgevoerd met inachtneming van de veiligheidsmaatregelen tegen corona. Daarbovenop zijn we de kerkarchieven van zes parochies aan het opschonen, inventariseren en zuurvrij verpakken. Deze worden voorlopig bewaard in de pastorij te Weelde.

Zoals u ondertussen misschien gemerkt heeft, weegt dit tijdschrift tweemaal meer dan anders. Het is een extra dik nummer van ruim 70 bladzijden. Wij hopen dat het gezonde leescompensatie is voor al onze afgelaste activiteiten die jullie moeten ontberen vanwege de coronaplaag.

En zo gauw het veilig kan, zullen we met een aangepast beleid onze uitgestelde groepsactiviteiten terug opstarten. Daarover zullen we goed moeten nadenken omdat niet iedereen tegelijk gevaccineerd zal zijn. In dat scenario zullen we misschien in juli in een situatie leven dat er terug wat kan en mag maar met restricties. Alvast bedankt voor uw welwillendheid en uw begrip.

Het artikel dat jullie hierna kunnen vinden, behandelt het menselijk en materieel leed tijdens de Tweede Wereldoorlog in Ravels-Dorp en Ravels-Eel. Het zou al eerder gepubliceerd geweest zijn in het tijdschrift van juni 2020 ter gelegenheid van de plechtigheden, die voorzien waren in mei 2020, n.a.v. 75 jaar vrede na de Tweede Wereldoorlog. Maar de pandemie verhinderde het en men besloot om veiligheidsredenen te verschuiven naar de maand november. Maar u weet allen dat we toen in de tweede infectiegolf zaten en de herdenking van 11/11/2020 werd eveneens uitgesteld. Aangezien het einde van de Tweede Wereldoorlog dit jaar 75 jaar geleden is, hebben we er de voorkeur aan gegeven om het nu te publiceren.

Na 75 jaren heerst er nog een grote gevoeligheid over deze periode. De collaboratiedossiers zouden na 75 jaren toegankelijk worden. Dit is helaas nog niet voor alle gevallen en er zijn dus nog steeds geblokkeerde casussen. Bij deze situaties plaats ik de bedenking hoelang we nog met zeer emotionele termen over deze periode 'feiten' zullen oprakelen. De Eerste Wereldoorlog die nu ruim 100 jaar achter de rug is, roept ook nog gevoelens op. Is dat omwille van de activisten die toen op de barricaden zijn gesprongen en waarvan we in de Tweede Wereldoorlog en erna nog sporen van merken tot op de dag van vandaag?

Feit waar we niet omheen kunnen, is dat de Slag van Waterloo en de Franse of Oostenrijkse overheersingsperiode ervoor geen passionele discussies meer opwekken tenzij men de Slag Van Turnhout nog eens folkloristisch heeft opgevoerd. Is het omdat het ruim 200 jaar geleden is en uit het gemeenschappelijk geheugen is verdwenen? Of waren er toen geen Belgen of Vlamingen? Voor zover we weten is er wel wat 'Boerenkrijg' geweest in sommige gewesten treft men op sommige plaatsen wat monumenten en herdenkingsplaten aan. Als we deze gedachte doortrekken, bestaat de kans dat de Eerste en de Tweede Wereldoorlog ook in een schuifje terechtkomen van folklore en aanverwanten over een tweehonderdtal jaren. Alhoewel, als we hier in de Nederlanden over de Spaanse Tijd spreken dan gaan de gedachten toch snel en huiverachtig naar de hertog van Alva en de Inquisitie. Zouden dan de mensen WO I en WO II toch blijven gedenken als zijnde een van de zwartste dieptepunten in het mensdom? En zou men dan de vrede een onmetelijke waarde toekennen zodat deze voor eeuwig en altijd gekoesterd zal blijven?

Zo komen we dan bij het feest van Kerstmis. Het vredesfeest bij uitstek. Dit jaar zal het een kerst zijn zonder de frivoliteiten van de ontspoorde consumptiemaatschappij. Het zal een ouderwetse kerst zijn met enkele mensen of uitverkorenen met wie je samen mag zijn. Hou het veilig!

Bij deze mag ik jullie een Zalig Kerstmis en een Gelukkig Nieuwjaar wensen vanwege het bestuur van onze vereniging!

Luc Andries, voorzitter

Lief en leed

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Paula Mateusen, weduwe van Louis Devue, overleden te Poppel op 8 augustus 2020

Emiel Van Steenberghe, echtgenoot van Irma Van Gestel, overleden in UZA Edegem op 17 september 2020

Jan Bax, echtgenoot van Rita Van Ginhoven, overleden te Poppel op 28 september 2020

Annie Drenters, weduwe van Florent Van Den Borne, overleden te Poppel op 13 november 2020

(Wegens de privacywetgeving en de daarbij horende GDPR-regelgeving kunnen wij enkel nog publiceren wat ons wordt toevertrouwd. Daarom verzoeken wij u ons de aankondigingen door te sturen per e-mail: voorzitter@nicolaus-poppeli.us.be of briefje aan: Nicolaus Poppeli.us, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel)

Lezersbrief 1

De volgende aanvullingen heeft onze redactie ontvangen i.v.m. het artikel 'De bebossing van de heidevelden rondom Poppel.' Bij deze onze dank aan de aandachtige lezer!

De bebossing van de heidevelden rondom Poppel is werkelijk een mooi artikel met veel nuttige informatie.

Ik heb wel een opmerking: de "heimolen van Bax" stond niet op de plaats van het kapelletje .

De plaats van die molen: oostelijk langs de weg naar Maarle aan het "Spieken" tussen de woningen Maarle 3 en 9, in feite achter de woning Tilburgseweg 157 (Rond 1950 lag daar zelfs nog een gebroken molensteen).

De Poppelse Molenweg (weg nr. 23 op de oude wegen atlas van Poppel) vertrok daar aan weg nr. 1 (staatsbaan Turnhout-Tilburg). De huidige Poppelse Molenweg, waar het kapelletje staat, ligt +/- 300 meter meer naar het noorden

Ter inlichting de vroegere staatsbaan Poppel – Tilburg lag westelijk van de huidige Tilburgseweg en Grens.

Deze staatsbaan (weg nr. 1) volgde vanaf de kerk : de huidige Trier en parallel de Joelestraat. De verharde staatsbaan is er pas gekomen +/- 1850.

De informatie kan U ook vinden op het internet "Geoloket Provincie Antwerpen"

Ter inlichting : In de deelgemeente Poppel heeft men na de eerste wegen atlas van +/- 1841 een "nieuwe wegen atlas laten maken +/- 1955" (een atlas met veel fouten, maar toch goedgekeurd)

Als men "Geoloket Provincie Antwerpen" raadpleegt werkt dat verwarrend ; want men heeft daar deze "nieuwe" op de oude gelegd ! Men moet zich baseren op de kleuren om het "oude" van het nieuwe "nieuwe" te kunnen onderscheiden.

Lezersbrief 2

Emblem, 22,07,200

Mijnheer de Voorzitter,

Ik volg van zeer nabij de publicaties van het tijdschrift De Drie Goddelijke Deugden en heb ze allen met veel belangstelling gelezen, via mijn zus Josée Heylen, die lid is van uw vereniging. Ik had al enige tijd een aantal errata en toevoegingen genoteerd, maar ben er niet toe gekomen ze te versturen, bij deze wordt dit rechtgezet.

Mij even voorstellen :

Ik ben Frans Heylen geboren te Poppel op 22,11,1944 als oudste zoon van Pierre Heylen melkventer van 1948 tot 1987 en Elisa Van Gool winkelierster van 1950 tot 1998 op het Spieke, Tilburgseweg 152. Ik had één broer, Johan brievenbesteller geboren te Poppel op 14,03,1948 en onlangs overleden wonende te Ravels Blauwe Kei 10 en twee zussen Maria Henrica geboren te Poppel op 7,09,1950 wonende Van Himbergenlaan 8 te Ravels en Josée geboren te Poppel op 1,04,1959 wonende Lammervelden 15 te Poppel.

Ik liep school in het ST.Victor instituut te Turnhout en vervolgde mijn studietijd in het Koninklijk Atheneum te Turnhout in het voortgezet Hoger Onderwijs van het korte type als boekhouder, accountant.

Ik begon als bediende bij de dienst der Posterijen en was in 1965 en 1966 waarnemend postmeester in Poppel.

In 1966 begon ik als bediende bij de Nationale Bank van België te Turnhout, woonde toen samen met mijn toenmalige vrouw Agnes Primus, dochter van Max Primus en Leonie Van Reusel schooljuffrouw te Ravels op de Kampdijk 23 te Ravels.

Na een promotie naar het kader van de Nationale Bank verhuisde ik in 1988 naar Emblem en ben daar woonachtig samen met mijn vrouw Agnes Maes, Bosstraat 9.

Ik werd gepensioneerd op 1,12,2000 en verliet de Nationale Bank als bureelhoofd op de directie van de dienst Bijbanken en Agentschappen.

Ik had een rijk gevuld leven als kaderlid van de Bank, gedurende een twintigtal jaren reed ik als wielertoerist, en niet terrorist, ongeveer 20,000 km per jaar en was daarmee één van de toonaangevende wielertoeristen in België met een onuitgegeven palmares in deze sporttak. Was ook sportlaureaat van de fusie gemeente Ravels in 1981. Na elke grote wedstrijd, meerdere malen zelfs voor sommige tot 15 maal, gereden te hebben begon ik als vakantiefietser, met pak en zak, aan diverse tochten over heel Europa. Toen dat ook op zijn verzadigingspunt kwam ben ik begonnen aan tot grote wereldreizen en trekkingstochten in de Himalaya, Andes en Kilimanjaro in Afrika.

Ik schreef over deze hobby's een vijftal boeken waaronder het eerste boek dat in het Nederlands verscheen over het Wielertoerisme en alles er omheen. Bovendien was ik één van laureaten van de schrijfwedstrijd "De Pen als lotgenoot" met mijn ervaringen over het leven met een ziekte (erfelijke hemochromatose) "Stop de sluipmoordenaar".

Over de wielercarrière tot 1981 voeg ik wat gegevens toe en over het verdere verloop van het wielertoerisme, vakantietochten en wereldreizen vindt u, indien geïnteresseerd, op mijn website: users.telenet.be/fransheylen

Ik weet niet dat iets dergelijks, iets kan betekenen voor de heemkundekring en ik stop dan ook maar met het schaamrood op de wangen met de ongepaste zelfverheerlijking.

Een toevoeging bij het exemplaar over het artikel van Luc Andries "Smokkelen : illegaliteit in de grensstreek" dat fantastisch is gedocumenteerd en knap geschreven. Jaargang 24 nr.96 juni 2020

Het was inderdaad zo dat de overeenkomsten tussen de diverse smokkelkoningen in de oorlogstijd gebeurden in de cafés Mieke Pap, bij Sooike De Wit, Gustje van Gestel en René De Jongh, maar de overslagplaatsen lagen zo dicht mogelijk bij de grens. Laat mij nu geboren zijn, in de laatste dagen van de oorlog en de beginperiode van de bezetting door de Canadezen, in een gebouw midden in het bos, genaamd "de blokhut" met als eigenaar zijn voornaam ontschiet me, Rie Walschots en Fien Keyzers en bewoond door het jonge echtpaar Pierre Heylen, heel de oorlog lang voortvluchtige kriegsgevangene, en Liza Van Gool. Deze blokhut werd gebruikt als overslagplaats door zijn uitstekende ligging in het bos op nauwelijks twee kilometer van de grens.

Het was een rechthoekig stenen gebouw, waar die naam de blokhut vandaan kwam is me nooit duidelijk gemaakt. De goederen werden op een legale manier in de dag geleverd en opgehaald en 's nachts respectievelijk over de grens gebracht en terug mee genomen door de smokkelaars te voet.

De Nederlandse smokkelaars kwamen van Tilburg, Goirle en Hilvarenbeek, iedere dag bij nacht en ontij vertrokken zij zwaar geladen richting de grens. Af en toe moest er een voorloper een zak weggooien die dankbaar werd aanvaard door de kommiezen, terwijl de rest van de bende door de achterdeur verdween in het donkere bos. Ik was de grote vriend van deze stoere mannen en werd vertroeteld en gekoesterd, want een huilbui was nooit welgekomen in de donkere tijden. Mijn moeder heeft me ook vaak verteld dat zij samen met Vic Hagen een geheimstokerij hadden opgezet die moest dienen om de grote dorst van de Canadezen te laven. Zij vertelde mij ook dat als de voorraad onvoldoende was om alle bestellingen te voldoen er gewoon een emmer water bij het het mengsel werd gekapt, geen enkele tommy of canadees die er ooit een opmerking op heeft gemaakt.

Het vervoer van de alcohol was natuurlijk illegaal en mijn moeder wandelde soms meermaals per dag met de kleine spruit in de "voituur" met het onder het matrasje in het opgaan lege flessen en bij terugkomst gevulden flessen zuivere alcohol. Vele van deze smokkelaars kwamen lange tijd na de oorlog zelfs tot in de jaren 80, bij tijd en wijle nog eens buurten bij Liza in het winkeltje aan het Spieke.

Bij het exemplaar jaargang 18, nr.72 juni 2014 en het artikel "Kapelletjes en Heiligenbeeldjes in oude boerderijen te Poppel" blz.6. Het gaat over het kapelletje dat staat achteraf bij de kruising Tilburgse- en Poppelse Molenweg, op het Spieke Broekebaan.

Dit kapelletje kwam er niet door het verdwijnen van de kapel op de hoek van de Tilburgseweg en de Zandkuilstraat, maar werd gebouwd als vervangend kapelletje dat stond op het "Spieke" de splitsing Tilburgseweg en Maarlesteenweg. Door de toename van de verkeersdrukte en door de grote toeloop van het jonge grut die wat langer mochten opblijven om het rozenhoedje te gaan bidden, tijdens de meimaand bij valavond, werd er besloten om een nieuwe kapel op te richten. Na contact met het gemeentebestuur werd de huidige prachtige en vredige plaats uitgekozen. Stenen, cement en timmerhout werden van her en der in de buurt aangevoerd en de bouw kon beginnen.

In de zomer van 1958, tijdens het bouwverlof, werd het opgericht met als metser Toontje Severijns echtgenoot van Yvonne Borghs ook in Poppel wel bekend, de timmerman was Gustje Huybs, douanier en echtgenoot van Fieneke Moeskops, onlangs nog gevierd als honderdjarige. De dienders van dienst waren Jos Huybs, voormalig leraar in Poppel en ondergetekende.

De zwarte madonna werd inderdaad geschonken door de familie Mes en werd gekocht en meegebracht uit een antiekzaak in Zuid Frankrijk.

Jaargang 20 nr.80 juni 2016

In dit nummer over de KSA in Weelde en Poppel werd door de auteur Rik Deweerdt aangegeven dat na de splitsing in 1958 de geschiedenis van de KSA Poppel door iemand van Poppel zou moeten geschreven worden.

In 1958 werd er besloten om een afzonderlijke bond KSA Poppel op te richten, met de volgende leden die mee overgingen. Jozef Dierckx, Willy Dierckx, Flor Dierckx, ...Hermans, Karel Timmermans, Jan Schellekens, Frans Heylen, Georges Moonen, Hendrik Pijpers, Jozef Ruts, Louis Van Beurden, Aimé Van Laarhoven, Jan Wijnants, Hugo Weets, Luc Weets. Velen van de voormalige leden in Weelde die ondertussen hadden afgehaakt om allerlei redenen, afstand, vermindering van belangstelling, als gevolg van de studie in de Vakschool overgang naar de KAJ die toen zijn grote bloeiperiode beleefde.

Toch begonnen we met veel moed aan het nieuwe avontuur, met als leiding Aimé Van Laarhoven, Frans Heylen, Rik Pijpers, Louis van Beurden, Georges Moonen, Jos Ruts en Jozef Dierckx.

In 1959 gingen we op kamp in Leopoldsborg het zogenaamde "Strooien Dorp" op de boerderij van de familie Keustermans. Al gauw bleek de vijver waaruit moest worden gevist in Poppel te klein voor een KSA studentenbond en stierf KSA Poppel in 1960 een stille dood.

Sommigen gingen alsnog naar de KAJ en werden daar met open armen ontvangen en begonnen aan een nieuwe loopbaan als KAJ-er. De invloed van de KSA bleef toch nog even nazinderen en onder invloed van hen, werd er zelfs in 1961 een zeer succesvol en spectaculair toneelstuk opgevoerd met als titel "Als de dijk breekt". Hiervan vindt u een foto met de acteurs bovenaan van links naar rechts Jos Moeskops, Frans Heylen, Jos Huybs, Jan Wijnants, Leo Meyvis, Willy Moeskops onderaan van links naar rechts Karel Adriaansen, Fons Van Loon, Jan Schellekens en Herman Moeskops.

Tevens vindt u nog twee foto's van KSA kamp in Leopoldsborg. De voltallige kampbezetting bovenaan van links naar rechts Aimé Van Laarhoven, Frans Heylen, Rik Pijpers, Louis Van Beurden, Georges Moonen, Louis Hermans, Jos Ruts, Jos Dierckx en vendeldrager Luc Weets. Onderaan ook van links naar rechts Karel Timmermans, Willy Dierckx, Flor Dierckx, Jan Schellekens, Hugo Weets.

Hieruit bleek al de grote malaise van het verlies van en geen nieuwe leden, zodanig dat er voor elke knaap van het kamp ook een leider was.

De andere bijgevoegde grotere foto is ook van het Poppels kamp in Leopoldsborg en de twee kleinere foto's zijn nog van het kamp 1958 in Bocholt van Weelde Poppel, met aan de vlaggenstok de knapenleiding, Frans Van Hees en Frans Heylen.

1958: kamp KSA Weelde-Poppel in Bocholt, op de rechtse foto v.l.n.r.: Frans Heylen, Frans Van Hees, onbekend, onbekend, Achiel Caers en onbekend

1959: kamp KSA-Poppel in het Strooien Dorp te Leopoldsburg bij de familie Keustermans. Op de rechtse foto bovenaan van links naar rechts Aimé Van Laarhoven, Frans Heylen, Rik Pijpers, Louis Van Beurden, Georges Moonen, Louis Hermans, Jos Ruts, Jos Dierckx en vendeldrager Luc Weets. Onderaan ook van links naar rechts Karel Timmermans, Willy Dierckx, Flor Dierckx, Jan Schellekens, Hugu Weets.

1961: toneel KAJ-Poppel 'De Dijk Breekt', op de foto v.l.n.r. onder: Karel Adriaansen, Fons Van Loon, Jan Schellekens, Herman Moeskops. V.l.n.r. boven: Adriaansen, Frans Heylen, Jos Huybs, Jan Wynants, Leo Meyvis en Willy Moeskops

Hopelijk kunt u hier wat mee, zo niet het was graag gedaan.

Frans Heylen, Emblem

Reactie van de redactie

Beste Frans en alle lezers, deze brieven zijn uitermate leuk en informerend. Wij kunnen deze initiatieven alleen maar aanmoedigen en hopen in de toekomst dat jullie allen in je pen kruipen of achter je computer om verhalen, waargebeurde belevenissen, jeugdherinneringen, enzoverder.... te delen met onze lezers. Zo leeft ons erfgoed verder!

Dank u Frans.

Geteisterden van de Tweede Wereldoorlog van Ravels-Dorp en Ravels-Eel

Aan dit artikel hebben meegewerkt: Johnny Driesen, Frank Janssens, Aloïs Lemmens, Jes Van Baelen, André Van Gils, Cyriel Verbeek, Harry Vrijzen, Cis Vissers en Luc Andries

Naar aanleiding van het einde van de Tweede Wereldoorlog 75 jaar geleden, is er door het gemeentebestuur besloten om in Ravels-Dorp een herdenkingsplaat te onthullen voor de overleden of gesneuvelde slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog van Ravels-Dorp en Ravels-Eel. Zij hadden vóór de gemeentefusie in 1977, elk aparte gemeentebesturen in de gemeenten Poppel, Ravels en Weelde. Daarvoor werd er ons gevraagd om onderzoekwerk te doen. We hebben vooral de archieven van onze vereniging, het Rode Kruis, het Belgisch Leger, concentratiekampen en de gemeente Ravels onderzocht. Er werden verscheidene vergaderingen belegd om te onderzoeken en te bespreken. Feit is dat na 75 jaren een en ander nog steeds niet is uitgeklaard en zoals we voor onszelf weten, vervaagt vrij snel in ons geheugen de ware toedracht of het objectieve verloop van een feit. Er werd door het gemeentebestuur gevraagd om de mensen voor het herdenkingsmonument te weerhouden die geboren, gestorven of gesneuveld en/of gedomicilieerd waren in Ravels. Na 75 jaren blijkt het allemaal niet zo vanzelfsprekend te zijn. Een aantal dossiers zijn nog niet toegankelijk. Andere gegevens bevatten tegenstrijdigheden. Zijn de mensen die vrijwillig zijn gaan werken voor de Duitsers collaborateurs of waren zij financieel verplicht om te overleven? In sommige dossiers zie je wijzigingen, mensen die vrijwillig zijn vertrokken naar Duitsland of Noord-Frankrijk worden later in een document vermeld als verplicht tewerkgesteld in een K.Z. (concentratiekamp).

Normaal gezien had deze herdenking al plaats moeten vinden in mei 2020. De nieuwe datum werd de maand november 2020, maar corona besliste er telkens anders over. Laat ons hopen dat we in 2021 de nodige eer kunnen bewijzen aan hen en hun familie die voor onze vrijheid hebben gevochten en geleden.

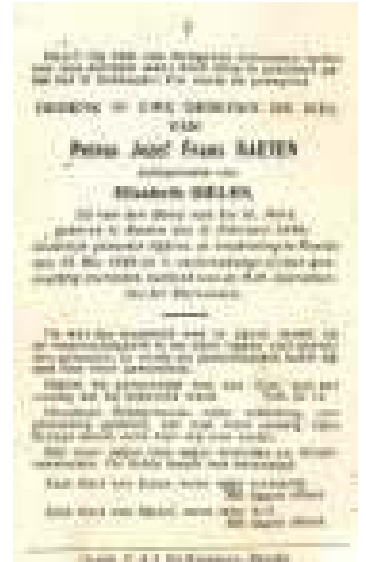
We hebben dit artikel "Geteisterden" als volgt ingedeeld:

- 1) Overleden burgerlijke oorlogsslachtoffers
- 2) Gekwetste burgerlijke oorlogsslachtoffers
- 3) Gearresteerd en vrijgelaten vóór 8 mei 1945=V-dag
- 4) Gearresteerd, gedeporteerd, vermist of overleden in concentratiekamp
  - 4a) Vermisten en overledenen van de kampen
  - 4b) Vermisten en overledenen van de kampen ten gevolge van de razzia in Ravels van 22 op 23 mei 1944
  - 4c) Teruggekeerden van de kampen ten gevolge van de razzia in Ravels van 22 op 23 mei 1944
- 5) Gesneuvelde verzetsstrijders op Ravels grondgebied
- 6) Gesneuvelde militairen op Ravels grondgebied
- 7) Overlijdens mogelijk gerelateerd met de oorlogssituatie
- 8) Gesneuveld aan het Oostfront/Rusland
- 9) Rekruteringsreserve van de gemeente Ravels opgemaakt op 26/09/1940
- 10) Enkele Ravelse soldaten die krijgsgevangen gemaakt zijn tijdens de Achttiendaagse Veldtocht
- 11) Tewerkstelling: vrijwillig en verplicht
- 12) Beschadigingen aan gebouwen, industrie en hulp aan de geteisterden
- 13) Bestuurswisselingen in Ravels 1939-1946
- 14) Monumenten
- 15) Besluit

1) Overleden burgerlijke oorlogsslachtoffers

Baeten Pieter Jozef Frans: geboren te Balen-Neet op 11 februari 1886, woonde in de Preventoriumstraat, overleden te Ravels 14 mei 1940 nadat hij op 13 mei werd gekwetst tijdens de beschietingen (Frans bombardement) bij de inval van de Duitsers.

Berghmans Angelina: geboren te Herselt op 25 september 1893, gehuwd met Pijnenborg Jozef (steenbewerker) geboren te Ravels op 15 juli 1886, woonde in de Preventoriumstraat 60 te Ravels, was onmiddellijk dood bij het ontploffingsongeluk van 6 augustus 1944.

Hairemans Jos: geboren te Grobbendonk op 27 januari 1902, van beroep was hij schipper en gedomicilieerd te Ravels. Hij overleed in de Meirgoren te Turnhout op 15 september 1944.

Kets Emile: geborente Antwerpen op 16 februari 1929, woonde te Ravels en is overleden te Breskens op 11 september 1944 tijdens het bombardement van Breskens.

Volgens de redactie van Zeeuwse Ankers gebeurde er op 11/09/1944 het volgende: 'Op 11 september 1944 werd Breskens ondergedompeld in rouw. De RAF, de Britse Royal Air Force, probeerde door middel van luchtaanvallen de terugtrekking van Duitse troepen over de Westerschelde te voorkomen. Bij het bombardement werden niet alleen de haven, maar ook delen van de bebouwde kom geraakt. Hierbij kwamen 184 burgers om het leven. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werden in en rond de strategisch gelegen havenplaats Breskens door de Duitse bezetter bunkers en fortificaties gebouwd. Deze verdedigingswerken maakten deel uit van de Atlantikwall. Na de val van Antwerpen op 4 september 1944 verzuimden de geallieerde troepen op te rukken naar Zeeland. Hierdoor bleef de Scheldemonding onder Duitse controle. De nog in de regio aanwezige Duitse troepen hergroepeerden zich. Ze namen onder andere sterke posities in langs het Leopoldkanaal en de Braakman. Dit om te voorkomen dat de geallieerden zich toegang zouden verschaffen tot de havens van Antwerpen. Tussen 6 en 20 september 1944 zagen de Duitsers kans om 80.000 manschappen, 600 stukken geschut en duizenden voertuigen van het 15de leger vanuit Zeeuws-Vlaanderen de Westerschelde over te zetten. Daarmee was de aanloop tot een bloedige operatie gezet: de Slag om de Schelde.

Een van de hoofdoperaties in deze militaire campagne was het opruimen van de zogenaamde 'Breskens pocket'. Tienduizenden Duitse militairen hadden zich in de havenplaats Breskens verzameld. Van hieruit zouden ze per vaartuig de Westerschelde worden overgezet. Terwijl Canadezen en Britten oprukten vanuit het zuiden en oosten van Zeeuws-Vlaanderen, besloten de geallieerden op 11 september een bombardement op Breskens uit te voeren. Op deze manier probeerden ze de terugtrekking van de Duitse manschappen en het bijbehorend materieel over de Westerschelde te voorkomen.

Het bombardement op Breskens begon rond de klok van half vier in de middag. Voor de burgerbevolking kwam de luchtaanval op deze fraaie septemberdag als een donderslag bij heldere hemel: de uitgestrooide waarschuwbiljetten bleken niet in het dorp, maar aan de Belgische kust neergekomen te zijn. De eerste bommen vielen in de buurt van de haven, maar vervolgens werd ook de bebouwde kom geraakt. Er vielen veel doden en gewonden, zowel op straat als in de huizen. Na het bombardement lag een groot deel van het dorp in puin. Overlevenden gingen op zoek naar familie, burens en geliefden. Vervolgens probeerden de inwoners zo snel mogelijk het dorp te ontvluchten. Als gevolg van het bombardement kwamen 184 burgers om het leven.

De Tweede Wereldoorlog eiste in Breskens uiteindelijk 217 burgerslachtoffers, ruim 10 procent van de bevolking. Hiermee staat het dorp geboekstaafd als een van de plaatsen in Nederland die het zwaarst heeft geleden in de Tweede Wereldoorlog. Ter herinnering aan de slachtoffers richtte de stichting Oorlogsmonument Breskens in 1994 aan de Steenoven een monument op. Bij dit monument vindt elk jaar op 11 september een herdenkingsplechtigheid plaats.'

Verwoeste Nederlands Hervormde kerk in Breskens in 1944
(bron: Zeeuwse Bibliotheek, Beeldbank Zeeland, foto M. Geerse)

Het bombardement van Breskens(onderaan in beeld de Schelde) op een luchtfoto, 11 september 1944 (bron: Zeeuwse Bibliotheek, Beeldbank Zeeland, foto Imperial War Museum)

*Links: De Hullustraart in Breskens, november 1944. (bron: Zeeuwse Bibliotheek, Beeldbank Zeeland, foto M. Geerse)
Rechts: Oorlogsmonument aan de Steenoven in Breskens. (bron: Beeldbank SCEZ)*

Meerts Germaine: geboren te Ravels op 3 juli 1925, woonde te Ravels en is overleden te Mechelen op 29 november 1944 waarschijnlijk ten gevolge van een V 1-raket die insloeg op het Sint-Elisabethziekenhuis in de Stassartstraat te Mechelen op 29/11/1944.

De getroffen Stassartstraat
(bron:

<https://pieterserrien.be/boeken/elke-dag-angst/overzicht-v-inslagen-op-belgie/29-november-1944-mechelen-stassartstraat/>)

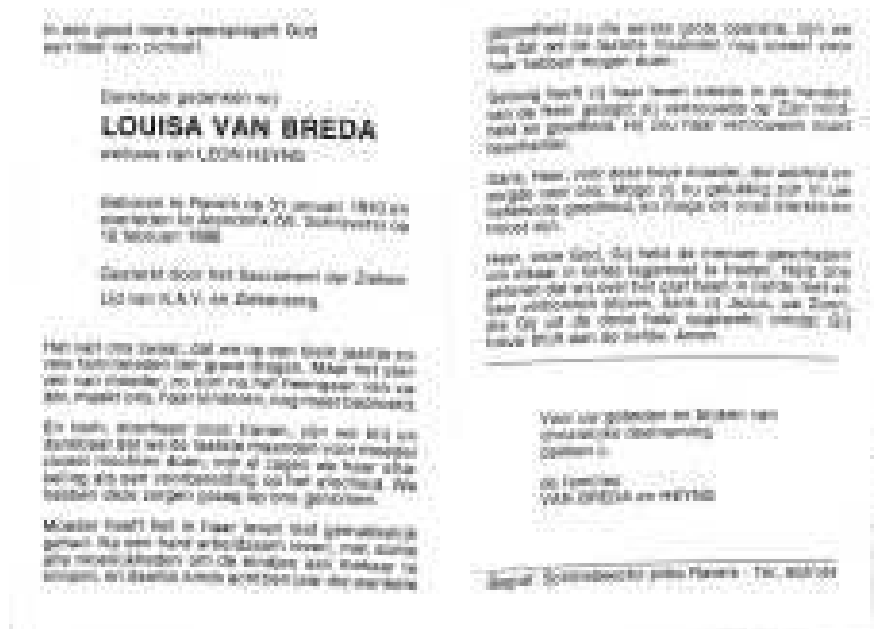
Schoenmakers Hubertus: geboren te Ravels op 19 juni 1889, landbouwer in de Stadstraat en overleden ten gevolge van een luchtaanval op 11 mei 1940 te Ravels.

Schoenmakers Henricus: geboren te Ravels op 1 december 1883, landbouwer in de Stadstraat, broer van Hubertus en overleden te Ravels op 12 mei 1940 ten gevolge van de luchtaanval van 11 mei 1940.

Hubertus en Henricus Schoenmakers zijn samen begraven te Ravels-Eel op 14 mei 1940.

Spaepen Adrianus Josephus: geboren te Kasterlee op 12 augustus 1900, werkmans en overleden te Ravels op 13 mei 1940 bij beschietingen (Frans bombardement) tijdens de inval.

Van Breda Ludovica: geboren te Ravels op 31 januari 1910, gehuwd met Heyns Leon (textielbewerker), gekwetst tijdens het ontploffingsongeluk van 6 augustus 1944 en lange tijd onder doktersbehandeling geweest.

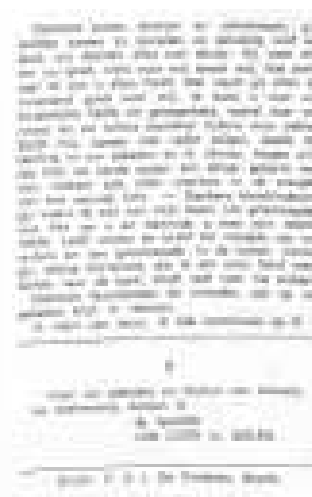
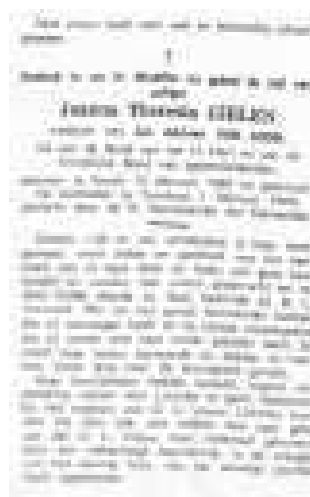
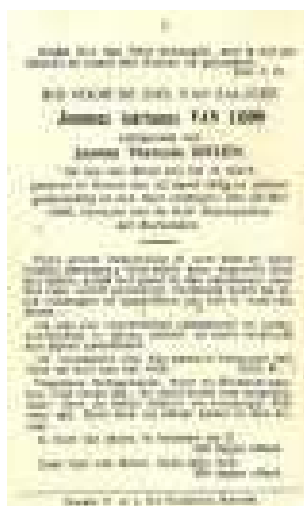

Van De Pol Everardus Cornelius Maria: geboren te Ravels op 12 juni 1932, woonde te Ravels en is in het ziekenhuis van Turnhout overleden aan zijn verwondingen ten gevolge van het ontploffingsongeluk te Ravels op 6 augustus 1944.

Van De Pol Jaak: geboren te Ravels op 7 oktober 1883, vader van Everardus (°12/06/1932), cementbewerker, gehuwd met M. Van Laerhoven en gekwetst aan lichaam en benen op 6 augustus 1944 tijdens het ontploffingsongeluk. In 1950 woonde hij in de Preventoriumstraat 58 te Ravels

Van De Pol Jaak: geboren te Ravels op 11 september 1922. Hij is op 20 april 1944 verhuisd naar Turnhout met adres Weelde-Statie 119. Hier overleed hij op 3 oktober 1944. Hij is geboren in Ravels maar op het moment van overlijden geen inwoner meer van Ravels. Hij is slachtoffer van het incident van 6 augustus 1944 te Ravels waarbij Berghmans Angelina en Everardus Van De Pol ook de dood vonden. Hij was gehuwd met Anna Van Gansen.

Van Loon Joannes Adrianus: geboren te Ravels op 22 april 1885, werkman en overleden te Ravels 23 mei 1940 aan zijn verwondingen van het Frans bombardement van 13 mei 1940 tijdens de Duitse inval in Ravels. Hij was gehuwd met Joanna Gielen.

Leysen Raymond: woonde te Ravels op de Grote Baan 97 B, werd bij het terugtrekken van de vijandelijke troepen op 5 september 1944 zwaar gekwetst aan beide benen, hoofd en rechterarm ten gevolge van de splinters van ontploffingstuigen die hem troffen door het opblazen van een Duitse munitiewagen tussen 6.30 en 7.00 uur 's morgens. Het verschil in het tijdstip is te wijten aan enerzijds het attest van de gemeente en anderzijds dat van de behandelende geneesheer.

Aerts Karel Constant: geboren te Oud-Turnhout op 11 december 1902 en woonde op de Bovenheide. Karel werd gearresteerd door de Gestapo en gevangen gezet te Antwerpen tot zijn vrijlating. Uit het gemeentelijk document is moeilijk op te maken wanneer dat juist was.

4a) Vermisten en overledenen van de kampen

In het K.Z. Dachau werden de gevangenen ingedeeld in de volgende categorieën (zie de hierna volgende illustratie):

- boven vinden we van links naar rechts: Politiek – Beroeps crimineel - Emigrant (Duitser van wie de emigratie was mislukt) - Jehovah's getuige – Homoseksueel - Asociaal (onder andere bedelaars, zwervers, alcoholisten, prostituees, Sinti en Roma)
- links vinden we van boven naar beneden: Basiskleuren - Merkteken voor recidivisten - Gevangenen in strafbataljons - Merktekens voor Joden - Speciale merktekens
- bij 'Besondere Abzeichen' (bijzondere kenmerken) in de onderste horizontale indeling vinden we in de bovenste rij v.l.n.r.: Joodse schender van rassenwetten (man die gemeenschap had met 'Arische' vrouw) - Vrouwelijke schender van rassenwetten ('Arische' vrouw in relatie met Joodse man) – Ontsnappingsrisico - Nummer gevangene en in de onderste rij van links naar rechts: Pool – Tsjech - Soldaat in het Duitse leger - Gevangene 1a (voorman van de gevangenen of kapo)
- bij 'Beispiel' (=voorbeeld) helemaal rechts: voorbeeld van gevangenskleding met merktekens.

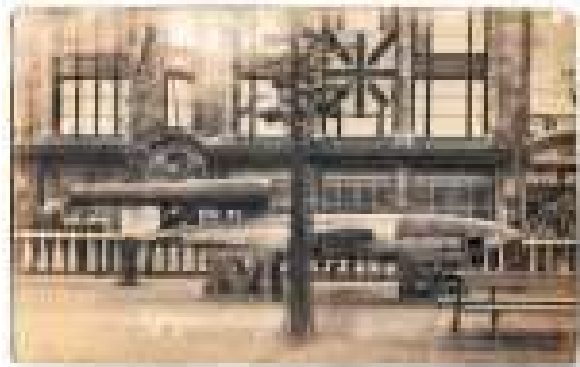
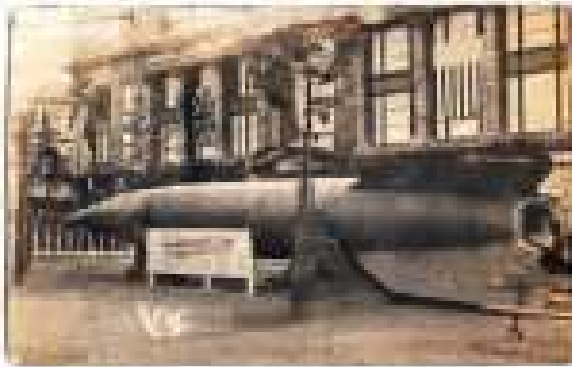
Kennzeichen für Schutzhäftlinge in den konz. Lagern Form und Farbe der Kennzeichen						
	Politisch	Berufs- Verbrecher	Emigrant	Bibel- forscher	Homosexuell	Rassial
Grund- farben						
Abzeichen für Unertfällige						
Häftlinge der Straf- kompanie						
Abzeichen für Juden						
Besondere Abzeichen	 Jüd. Rasse- schänder	 Rasse- schänderin	 Flucht- verdächtig	 Häftlings- nummer		
	 Pole	 Tscheche	 Wehrmacht- angehöriger	 Häftling 1a		

Kentekens voor de gevangenen in concentratiekamp Dachau

(bron: <https://www.verzetsmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog/themas/geen-nummers-maar-namen/merktekens>)

De Cocq Jan Frans: geboren te Arendonk op 20 november 1923, gearresteerd op 6 april 1943, gedeporteerd naar Wetzlar en er overleden op 19 september 1944. In het werkkamp werden V1 en V2's gemaakt in de uitgehakte gangen van het Harz-gebergte.

Tentoongestelde V 2 en V 1 op het Groenplein ('de Groenplaats') te Antwerpen
(bron: <https://www.tracesofwar.nl/archives/5858/Fotos-Antwerpen.htm>)

Aanvankelijk staat op een lijst in het gemeentearchief dat hij vrijwillig naar Duitsland was gaan werken. Het is mogelijk dat hij inderdaad eerder vrijwillig naar Duitsland was gaan werken en dat hij bij zijn verlof in Ravels onderdook. Vanaf 6 april 1943 staat hij immers op de lijst van de opgeëisten. In het gemeentearchief is er een document van 21 februari 1946 waar hij vermeld staat als gedeporteerde. Zijn vader vordert het lijk op en wenst de stoffelijke resten te begraven te Ravels. Hieronder kan u de administratieve en bestuurlijke documenten vinden. In 1948 komt het voor bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout met drie raadsheren.

Wanneer mijn zoon Jan Frans Maria Joseph
opgeëist werd als verplichte arbeider en naar Duits-
land is verweerd, den 6 april 1943, heeft hij een
normaal gebit De Cocq P.
De Cocq Paul, rue Everghem, 20 Jette

Schriftelijke getuigenis van de vader i.v.m. het gebit van zijn zoon

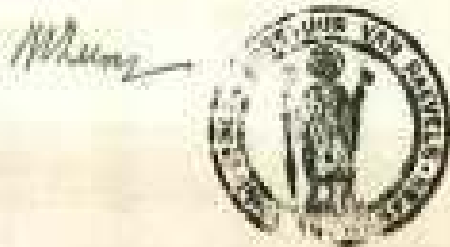

De geallieerde bezettingszones in Duitsland na 1945

(bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Geallieerde_bezettingszones_in_Duitsland#/media/Bestand:Map-Germany-1945.svg)

De Rechtbank van Gerechtening zitting houdende te Eindhoven; Gecien bovenstaande verzoekschrift ingediend door het Openbaar Ministerie, bij deze Rechtbank, handelende namens het Openbaar Gemag en bijgaande stukken gehoord heeten ter zitting den heer Voorzitter, in zijn vervolg; Gecien het besluit van dertien Juni delzend negenhonderd twee en veertig betreffende de gerechtelijke verklaringen van overlijden en van vermeende overlijden, gediend bij besluit van vijftien Juni delzend negenhonderd vier en veertig, bevestigd door de bevestigende van bovenstaand verzoekschrift en de rechtspleging geschied zijnde in het Koninkrijk naar alom van artikelen 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Voor gelijkvormig afschrift, Ravels de 20 December 1948
De Ambtenaar van de Burgerlijke Stand,

Afschrift van de besluiten van de rechtbank afgeleverd door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van Ravels in 1948

Uiteindelijk volgt de repatriëring van de stoffelijke resten op 24 september 1951 waarvoor een document wordt opgesteld met de locatie van het graf op de stedelijke begraafplaats van Wetzlar, gelegen in de Amerikaanse zone.

Laatste documentje voor transport met het 10de konvooi, groep lijken op 29/09/1951

Heyns Jan: geboren te Ravels op 9 november 1919, lid van het Kempisch Legioen (K.L.), gearresteerd op 3 maart 1944, gedeporteerd naar Buchenwald en er overleden op 3 maart 1945.

Jan Heyns

Ingang van het kamp van Buchenwald

Amerikaanse luchtfoto van het kamp Buchenwald einde april 1945 na de bevrijding (bron: u.s. luftaufklärung. national archives washington)

Hoyberghs Henricus: geboren Turnhout op 5 januari 1923, gearresteerd op 19 april 1944, verplicht tewerkgesteld en overleden te Lünebach in de Eifel op 6 december 1944 getroffen door een schrapnel.

Kokke Petrus: geboren te Ravels op 23 september 1901, gedeporteerd, nog vermist op 10 december 1948. Hij is overleden na 21/3/1945 tijdens de dodenmars op de route Oranienburg (Sachsenhausen)-Mecklenburg (Parchim).

Hij was steenhouwer en woonde in de Warandestraat. Hij werd als weerstander tijdens een “Nacht und Nebel”-actie gearresteerd op 28 mei 1942 en naar de gevangenis van Sint-Gillis (Brussel) gebracht. Op 25 juli 1942 werd hij in het grootste geheim overgebracht naar de gevangenis van Wuppertal (D). In Essen (D) werd hij op 29 januari 1943 door het “Sondergericht” (gerechtssysteem door de nazi’s in 1933 ingevoerd waarbij ze snel hun politieke tegenstanders konden laten voorkomen) veroordeeld wegens verboden wapenbezit en tot een lange vrijheidsberoving in de gevangenis van Hameln (D).

Helemaal rechtsonder de gevangenis van Hameln

Begraafplaats van kamp Sonnenburg in het huidige

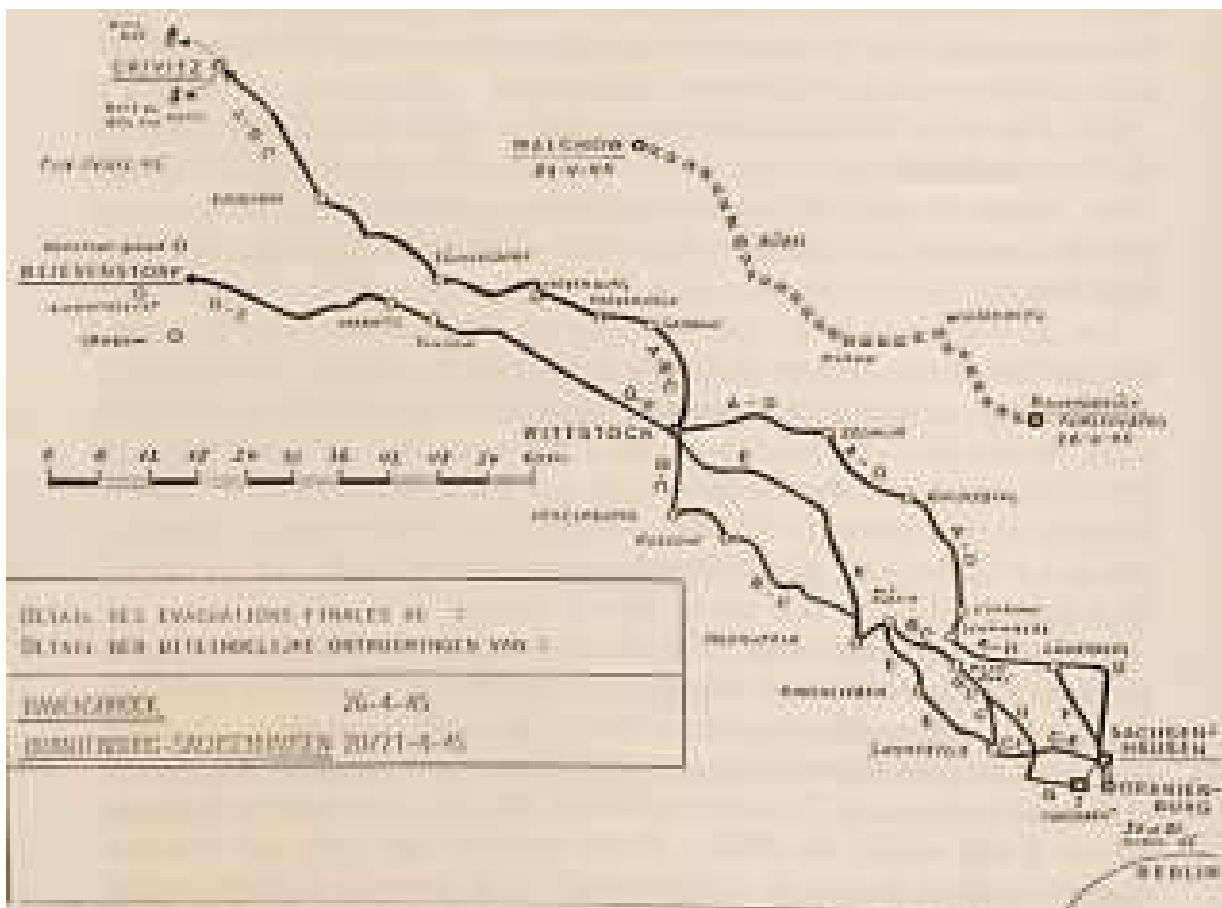
Slonsk (Polen) (bronnen: <https://www.frankfallaarchive.org/prisons/hamelin-prison/#&gid=1&pid=1> en <https://www.tracesofwar.nl/sights/51170/Kampbegraafplaats-KZ-Sonnenburg.htm>)

In de nacht van 19 op 20 mei 1943 werd hij overgebracht naar de gevangenis van Sonnenburg (Duitse naam voor het Poolse dorp Slonsk).

‘Niemand wist wat voor soort gevangenis Sonnenburg was, of zelfs waar die trieste plaats lag. Het was een tuchthuis, dat afgeschaft was voordat de nazi's aan de macht kwamen, bijna een fort, gelegen bij Küstrin aan de Oder. De nazi's namen het weer in gebruik. Sonnenburg was de volmaakte eindhaven van de NN-gevangene. Hij was de vijand van de nazi's die geruisloos moest verdwijnen, de Nacht und Nebelman, nacht en mist. Admiraal Keitel was verantwoordelijk voor deze Wagneriaanse fantasie, voor het levend begraven van de tegenstanders van de nazi's, die men om een of andere reden niet wilde doodschieten. In vele gevangenissen en kampen waren er NN-gevangenen, maar het systeem was geperfectioneerd in Sonnenburg. Daar eindigde het in een geruisloze, bijna pijnloze dood, die na korte tijd je lot was. Je merkte het zelf nauwelijks’.

Vermoedelijk werd hij in november 1944 overgebracht naar het concentratiekamp KZ Sachsenhausen (D) en tewerkgesteld in het Aussenlager of een buitenkamp. Dit is een concentratiekamp op enige afstand gelegen van een Stammlager of een groter concentratiekamp waar het Aussenlager organisatorisch deel van uitmaakt. In dit geval verrichte hij dwangarbeid bij Heinkel-Flugzeugwerke (vliegtuigenfabriek van Heinkel) in Oraniënburg.

Hij is vermoedelijk overleden na 21 maart 1945 tijdens de dodenmars van Sachsenhausen naar Parchim. Volgens het Belgisch Staatsblad werd hij op 25 augustus 1951 door de Minister van Wederopbouw vermoedelijk overleden verklaard tussen 21 maart 1945 en 1 juni 1945. Petrus was gehuwd met Beke Maria Josephina Dorothea.

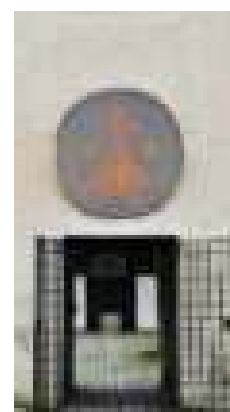

Laatste evacuatie-routes die in Sachsenhausen-Oranienburg vertrokken op 20 en 21 april 1945 en in Ravensbrück op 26 april 1945 (bron: <http://www.getuigen.be/Fr/Fr-nl/index/index-g-samenloop.htm>)

Pelkmans Petrus August: geboren te Deurne op 6 mei 1910, lid van het K.L., gearresteerd op 23 februari 1944, gedeporteerd naar Dachau en er overleden op 13 april 1945.

Dachau, december 2014

Kloosteringang van de Carmel bij het kamp in Dachau, klooster is gesticht in 1964

Van Gils August: geboren te Ravels op 3 juli 1919, gearresteerd op 13 april 1944, lid van het K.L., gedeporteerd naar Buchenwald en er overleden op 23 maart 1945

4b) Vermisten en overledenen van de kampen ten gevolge van de razzia van 22-23 mei 1944

Lijst politieke gevangenen opgemaakt door de gemeente Ravels op 10 december 1945		
Lijst der politieke gevangenen der gemeente Ravels.		
A. N A M M E N	Aantal kinderen ten laste jongeren	—
1. Maria Jans, Papenstraat, 8,	—	—
2. Willem Jans, Papenstraat, 5/b,	—	3
3. Jans Jan Dierckx, De Oude Haven, 91	—	—
4. Jan Jans, De Oude Haven, 116/9	3	1
5. Van Gils Augustus, De Oude Haven, 116/9	—	—
6. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
7. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	1
8. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
9. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	1	1
10. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
11. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	2	1
12. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
13. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	1
14. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
15. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	4
B. V E R N E M E N		
1. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	1	1
2. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
3. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	4	1
4. Jans Willem Jans, De Oude Haven, 116/9	—	—
Opgesteld te Ravels, den 10 December 1945.		
Hij Bevel,	De Burgemeester, dd.	
De Secretaris, dd.		

Lijst politieke gevangenen
opgemaakt door de
gemeente Ravels op 10
december 1945

Vijftien mensen werden
die nacht opgepakt door
de Gestapo en de
Feldgendarmarie. Zij
werden dezelfde nacht
overgebracht naar de
gevangenis in de
Begijnenstraat te
Antwerpen. Op 19 juni
1944 zijn zij met een
treinkonvooi naar
Buchenwald vervoerd.

Deresme Virgile: geboren te La Bouverie op 26 februari 1884, woonde op de Tilburgseweg 10, gehuwd met Nuyens Rosalia, vader van Felicie, gepensioneerd brigadier-tolbeambte, gedeporteerd naar Buchenwald en er vermoedelijk overleden in april 1945. Volgens een bron zou hij laatst gezien zijn in het K.Z. Flossenburg (Beieren, bij de grens van Tsjecho-Slowakije) op 26 april 1945. Hij was douanier, oud-strijder van de Eerste Wereldoorlog en lid van het N.K.B. (De Nationale Koninklijke Beweging was een groep binnen het Belgische verzet tijdens de Duitse bezetting van België in de Tweede Wereldoorlog. Deze was voornamelijk actief in Brussel en Vlaanderen en was politiek gezien de meest rechtse van de belangrijkste Belgische verzetsgroepen).

Virgile Deresme

Mouvement
National
Royaliste of
Nationale
Koninklijke Beweging

Attest van Alfons Voeten dat Virgile en Felicie lid waren van NKB

Janssen Joseph: geboren te Ravels op 18 maart 1895, gedeporteerd naar Ellrich en er overleden op 7 december 1944. Oud-strijder van de Eerste Wereldoorlog. Ellrich was een ondergronds kamp en een buitenkommando (Aussenkommando) van Dora waar de ultieme vernietigingswapens gefabriceerd werden. Van Dora zei men: 'vernietiging door arbeid in de tunnels van Dora'.

Het Dora-Mittelbau-complex is opgericht in drie fasen:

- op 28 augustus 1943 begint Dora als Buchenwald-Kommando en krijgt zijn eerste "Aussenkommandos" of bijkampen die onder Dora vallen.
- op 28 oktober 1944 wordt Dora zelfstandig en neemt de bijkampen van Buchenwald over.
- vanaf november 1944 sticht Dora zelf "Aussenkommandos".

Tunnelingang Ellrich

Productie V-1 in de ondergrondse ateliers

(bron: <https://www.battlefieldsw2.com/mittelwerk.html>)

In mei 1944 werd in Ellrich-Juliushütte in alle haast een werkkamp ingericht. Zo'n achtduizend gevangenen, vooral Polen, Russen, Fransen en zeshonderd Belgen werden ondergebracht in schuren en vervallen fabriekshallen. In het overbevolkte kamp waren nauwelijks sanitaire voorzieningen. In de cementgroeven moesten de gevangenen onder onmenselijke omstandigheden dwangarbeid verrichten. Gemiddeld dertien uur per dag moesten de mannen in de tunnels werken, graven aan een gangenstelsel waarin grote wapens in elkaar gezet zouden worden. In de periode van nog geen jaar dat het kamp functioneerde, stierven vierduizend gevangenen aan oververmoeidheid, ziekten en mishandeling. In april 1945 haalde de SS het kamp leeg, omdat de Amerikanen naderden. Honderden gevangenen stierven op de dodenmarsen naar de laatste kampen.

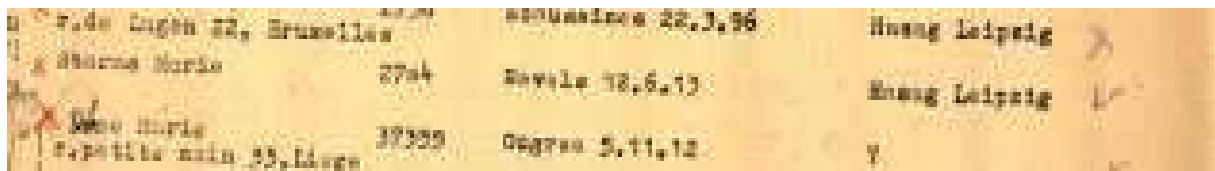
Joris Maria (echtg. Storms Gerard): geboren te Ravels op 12 juni 1913, gedeporteerd naar Ravensbrück, tewerkgesteld bij Hasag in Leipzig. Zij is vermoedelijk overleden te Bergen Belsen op 1 april 1945.

KZ Ravensbrück was het enigste vrouwenkamp in nazi-Duitsland. In 1938 werd ten noorden van Berlijn een concentratiekamp speciaal voor vrouwen gebouwd, bedoeld voor tegenstanders van de nazi's. Communisten, socialisten, andere politieke gevangenen en ook criminelen werden er geïnterneerd. Nadat België bezet was, kwamen ook Belgische vrouwen in Ravensbrück terecht.

Uiteindelijk sloten de nazi's er naar schatting 132.000 vrouwen in het kamp op, samen met een onbekend aantal mannen uit het nabijgelegen mannenkamp. In totaal stierven er 90.000 mensen door mishandeling, executies, ondervoeding of, toen de Russen naderden, tijdens de dodenmarsen.

Het gebouw waar de vrouwenafdeling was van het dwangarbeiderskamp en luchtfoto munitiefabriek "HASAG Leipzig" (bron: <https://wij-moesten-naar-duitsland99.webnode.nl/fotogalerij/>). HASAG maakte in vreedstijd verlichting en lampen voor allerlei doeleinden. In oorlogstijd produceerden ze munitie met onder andere de beruchte Panzerfaust en verlichting voor militaire doeleinden.

Lijst tewerkgestelde vrouwen bij Hasag te Leipzig, Maria is genoteerd met haar mans naam Storms

Häftlings-Personal-Karte

Form containing personal details of a prisoner, including name, date of birth, and registration information. The card is for Storms Maria, registered on 18.6.43.

Steekkaart van gevangene Storms-Joris Maria, amper één maand na haar arrestatie is ze in Ravensbrück. Men kan op de fiche o.a. lezen dat ze moeder was van drie kinderen. Ze werd toegewezen aan Buchenwald op 19/6/1944.

Fiche

Form containing details of a prisoner's clothing and transfer information. The card is for Storms Maria, transferred to Ravensbrück on 19.6.44.

Häftlings-Nr. 2704

Transfer card for Storms Maria, showing details of the transfer from Ravensbrück to Hasag in Leipzig.

Fiche met ingeleverde kleding en rechts de transferkaart van Ravensbrück naar Hasag in Leipzig

KZ Bergen-Belsen met op de achtergrond één van de langwerpige massagrafheuvels (september 2014).

Men vermoedt dat zij is overleden op 1 april 1945 in het kamp van Bergen-Belsen ten noorden van Hannover, nabij het stadje Celle. Mogelijk was zij hier opgenomen omdat het van 1939 tot aan de bevrijding in 1945 een groot kampziekenhuis was. Dit werd gebruikt als centraal ziekenhuis voor alle Duitse concentratiekampen. Onder andere Anne Frank, overgebracht van Auschwitz, is hier overleden aan de gevolgen van vlektyfus. De epidemische vorm van vlektyfus wordt veroorzaakt door besmetting met de bacterie *Rickettsia prowazekii*. Deze ziekte is zonder behandeling in 10% tot 60% van de gevallen dodelijk. De ziekte wordt door de ontlasting van klierluizen overgebracht of door de beet van de luis. Besmetting kan bovendien optreden door krabben aan open wondjes maar soms ook door inademing. De ziekte komt voor onder slechte hygiënische omstandigheden in overvolle ruimten, zoals bij oorlogen en hongersnoden. De klierluis wordt zelf ziek van de bacterie en sterft binnen drie weken. De incubatietijd van epidemische vlektyfus is 1 week.

Lemmens Louis (Ludovicus Norbertus): geboren te Ravels op 24 februari 1926, vader van Petrus, gedeporteerd naar Ellrich en overleden in het K.Z. Dora op 9 februari 1945. Hij was lid van het Kempisch Legioen (K.L.).

Rouwprentje en herdenkingsprentje van vader en zoon Lemmens

Tot welke verzetsvorm behoorde het Kempisch Legioen? Ward Baeten vermeldt in zijn e-thesis het volgende: *‘Uit de archiefbronnen, de steekproef en mijn verschillende gesprekken met dhr. Bourgonie zal blijken dat het KL bij de laatste groep gerekend kan worden. In heel veel orders wordt telkens weer dag J aangehaald en het uur H, dat was hun ultieme doel. Op dat ogenblik wilden ze in actie komen en de Duitsers te lijf gaan. Zodoende waren hun organisatie en hun ondernemingen hierop gericht. Tot 3 september ’44 hield men zich in hoofdzaak bezig met het vergaren van inlichtingen, plegen van kleine sabotage, verzamelen van wapens, steun aan onderduikers, oplijsten van collaborateurs, ... Als de geallieerden dan opduiken schiet het KL in actie en zal het er alles aan doen om de taak die het zichzelf aangemeten heeft, zo degelijk mogelijk uit te voeren. In een aantal bronnen en erkenningsdossiers wordt ook nog vermeld dat men gevallen piloten helpt. In hoeverre dit een echte ontsnappingslijn inhield, valt niet te achterhalen. Van sluikpers heb ik geen enkel spoor gevonden. Dhr. Van Bourgonie beklemtoonde dat de beweging geen politieke doeleinden had: “Het KL had geen politieke kleur, wou alleen de Belgische rechtstaat erkennen en de geallieerden helpen om de nazi’s te verslaan. Er zijn ook nooit vergeldingsaanslagen gepleegd door het KL.” Na de oorlog zal hun commandant wel in de politiek stappen. Hij doet dit vooral uit persoonlijke motivatie en niet zozeer in naam van zijn beweging.’*

Deze werken waarbij de oude mijngangen werden verbreed, heetten ‘Mittelwerk’, vandaar ‘Mittelbau’.

Lemmens Petrus: geboren te Ravels op 5 oktober 1898, zoon van Louis, gedeporteerd naar Buchenwald en overleden in K.Z. Dora-Mittelbau op 15 oktober 1944.

Het woord 'Mittelbau' komt van de werken in de ondergrondse gangen van de berg Kohnstein nabij Nordhausen (of arbeider)

Het lijdën van den tegenwoordigen tijd is niet te vergelijken met de heerlijkheid die in ons gesproken zal worden.

†

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
Petrus Antonius LEMMENS
 echtgenoot van
Maria Catharina ILEGEMS,
 lid van het K. L.

geboren te Ravels den 5 October 1898 en in het concentratiekamp van Dora overleden den 15 October 1944.

Gods raadsliden laten zijn ondoormisselijkheid. Bloeden van verlaten, hettende doorheen: te werken voor zijn geest, dat hij zoo langzaam in zijn hart.

Hij overleed in den nacht van 23 Mei 1944 werd hij, met zijn allen, onmiddellijk door overlevenden in het gevang geïnterd, en van daar naar het concentratiekamp. Zwaar wondt zelfs, beproefde op dat geest, maar nog steeds in den vichtgeest en vader. Nochtan zijn wij kunnen kennen de uitgestrektheid van zijn lijdën. 5 maanden zal hij de onmenselijke behandeling volhouden, tot uiteindelijk, geteisterd door het lijdën, getuige het geest door het naar hij zal worden bestudeerd worden om een onbegrijpelijk krom in den hemel te ontvangen.

Duistbare Echtheids, mijn strijd is een strijd. Ik kende nooit van u, doch hierheen was men, en nuak voor u en over al om gelukkig.

Kinderen, heeft ge en moeder in een. Bloeden, menen en vreden voortvalt. Hiet voor mij en lief met dat wij in eenen voor eenig verzet was den in den hemel.

• Mijn jeugd, heerlijkheid!

Druck. F. & J. De Klerken, Ravels

†

GODVRECHTIG EN NOEMRIJK AANDENKEN
 van
Petrus Antonius LEMMENS
 echtgenoot van Maria Catharina ILEGEMS

geboren te Ravels den 5 October 1898 en in het concentratiekamp van Dora overleden den 15 October 1944.

Ludovicus Norbertus
 geboren te Ravels den 24 Februari 1920 en in het concentratiekamp van Dora overleden den 9 Februari 1945.

Op nacht van 23 Mei 1944 zal overmaat niet een geestelijke vergeven worden, een vrede landverreder door parochie overleden en 15 perenne burgers, waartoe zelfs 4 vrouwen, onmiddellijk overlevenden in het gevang en van daar naar het concentratiekamp.

Zwaar wondt zelfs, beproefde dan ook op de bijeenkomst, maar veranderd, nog en niet en nooit. Wie zal niet weten wat op te lijdën lijdën? De vrede deelde in werken, maar van geest en met een lag worden al in de vrede bijleggen van alle vrede prinsessen.

Gods raadsliden laten zijn ondoormisselijkheid. Maar dit ook weten wij: en ethica, het heeft reeds en anderschuld: God zal hen sterken.

En zoo, al kinder van in de onbegrijpelijkheid zijn omgekomen, den in het niet minder zeker dat hun lijdën de geest was, beproefde al den hemel en het voorwaarts al den hemel getreden.

Dat was echtgenoot, kinderen, kinderen, en kinderen. Gods Wil geestde, de hemel, U allen, nu over en nu te, maar nu niet minder in den hemel.

Bloeden, menen, mijn strijd is een strijd. Weet al van overmaat een geestde, gingen, steeds naar hiet. God overleden, wij het offer van ons leven tot heil van u allen. Hiet voor een. Een toek vreden wij elkaar met bij G. L. Hier in den hemel.

H. Hart van jeugd, wees mijn heil. 300 d. af.
 L. Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. af.

Druck. F. & J. De Klerken, Ravels

Lemmens Petrus en zijn zoon Louis zijn met het konvooi vanuit België op 19 juni 1944 afgevoerd naar Duitsland.

De Duitse tekst vermeldt:

'Politische Abteilung. Weimar-Buchenwald, den 19. Juni 1944

Neuzugänge vom 19. Juni 1944

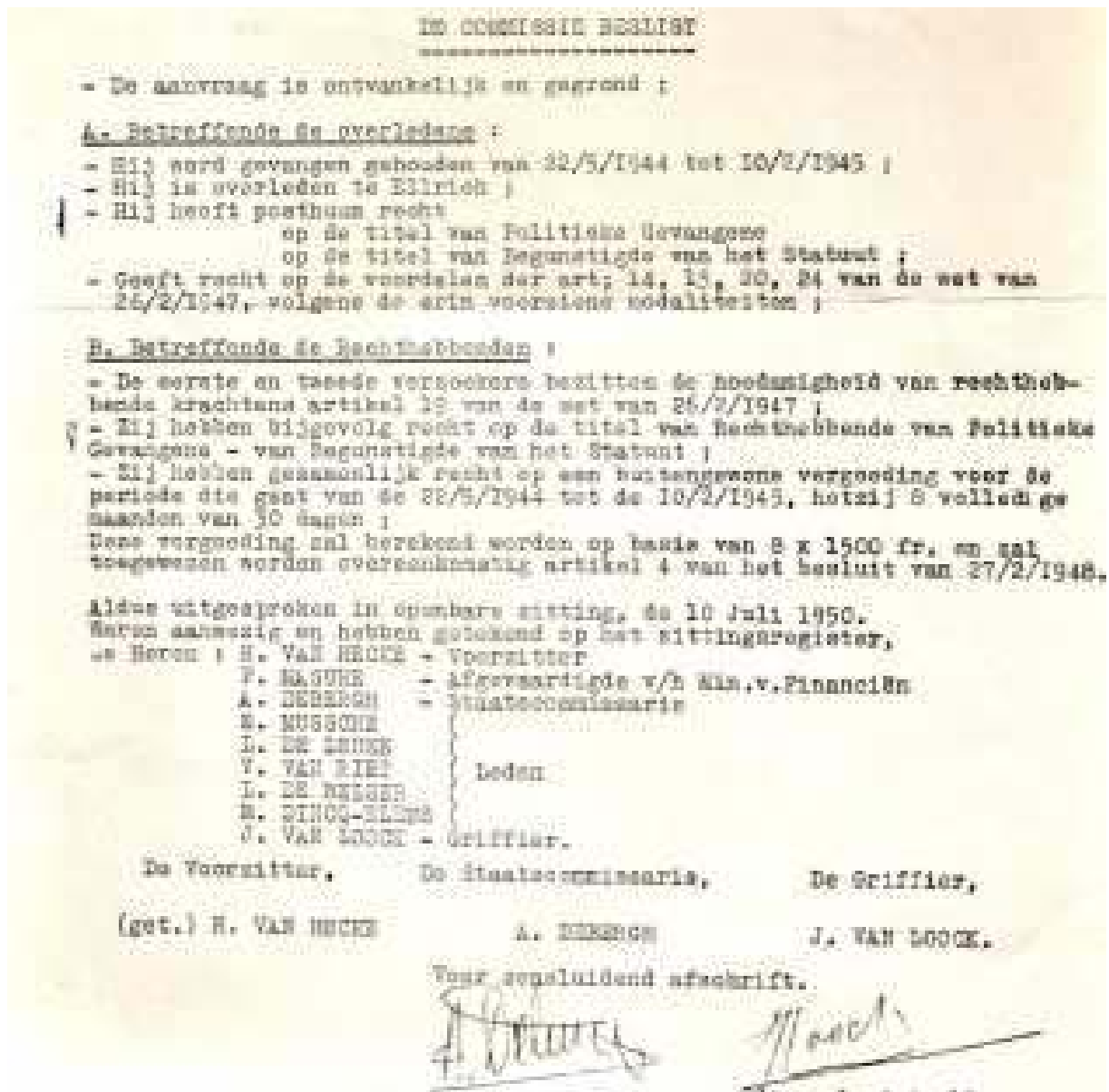
BDS Brüssel

290.	60134	LEMMENS Louis	24.02.26 Ravels	Fabrikarbeiter
291.	60140	LEMMENS Pieter	05.10.98 Ravels	Landwirt '

(Landwirt=landbouwer en Fabrikarbeiter=werkman)

[illegible][illegible]

28

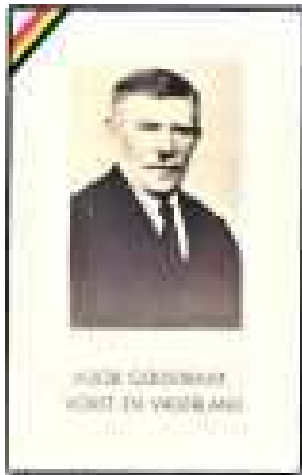

Afhandeling van Leysen Leopold voor zijn ouders als begunstigten

Maes Frans: geboren te Ravens op 18 maart 1882, grondbewerker, gedeporteerd naar Buchenwald en overleden K.Z.-kamp Pösing-Wetterfeld op 22 april 1945. Begraven te Wetterfeld en overgebracht naar Ravens op 2 april 1951.

Eerste rouwprentje van Frans Maes daterende uit 1945

HET VERBOD EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

Het tweede rouwprentje bij zijn herbegraving te Ravels op 2 april 1951 en de originele grafsteen met het kampnummer van Frans in Wetterfeld bewaard in ons depot

HET VERBOD EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

HET VERBOD EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

VERBODEN VAN
HET VERBODEN EN DEEL VAN ZAKEN
FRANCISCUS JOSEPHUS MAES

Graf te Ravels (bewaard op de begraafplaats bij de Raafuinen) met zijn concentratiekampnummer in Wetterfeld van Franciscus Maes en rouwprentje weduwe Maes-Claes

Aanvaardingscommissie voor Politieke
Gevangenen van hun Rechtshoudenden.

Dossier nr. 9.789/1.040/1.041

In Kamer
Intelend te ANTWERPEN, de 26.9.1949

5 3 5 2 1 3 3 1 8 6.

Inake van : CLAES Maria Joanna Mathildie
Weduwe van : MAES Franciscus Jacobus
Geboren te : ARENDONK 13.5.1882
Woonde te : RAVELS, Klerikstraat, 16.
Beroep : nader.

Rechtshoudende van : MAES Franciscus Jacobus
Geboren te : RAVELS 18.3.1882
Overleden : WETTERFELD 22.4.1945 (overlijdensakte)

Het document voor erkenning van politieke gevangene wat van belang is voor de nabestaanden.

[illegible]

vervolg van erkenning politieke gevangene Maes Frans

[illegible]

Vraag naar lichaamskenmerken en foto's van Frans Maes gericht aan de weduwe

[illegible]

32

Op de Elbeweiden troffen de Amerikanen grote aantallen lijken zowel van burgers als Duitse soldaten. De Russische eerste luitenant Alexander Gordejew en de Russische politieke commissaris kolonel Karpowitsch lichtten Kotzebue in dat Lorenzkirch met zijn lijkenveld niet de plaats was om heroïsche foto's of filmopnamen te maken. De Russen wilden dit niet officieel bekend maken om latere beschuldigingen wegens misdaden tegen burgers te ontlopen.

De gedynamiteerde noodbrug over de Elbe tussen Strehla en Lorenzkirch. Op de achtergrond het dorp Lorenzkirch. (bron: onbekend, - Uwe Niedersen: Elbe link-up, Photo Report (2005)/National Archives Washington D.C. USA, Gemeinfrei)

De Amerikanen voeren terug naar Strehla onder begeleiding van Russische officieren. Van daaruit voeren de Amerikanen stroomafwaarts naar Görzig om er met een overzetboot de voertuigen en alle soldaten naar Kreinitz te brengen. Daar vond op 25 april 1945 de tweede ontmoeting plaats tussen de Russen en de Amerikanen om 13.30 u.

Deze ontmoeting werd door de Russen officieel als eerste ontmoeting geprotocolleerd. De Amerikaanse en Russische generaal troffen elkaar op 26 april in Torgau. Van het eerste treffen in Strehla, Lorenzkirch en Krenitz is in de verslaggeving weinig bekend.

De doden van de Elbeweiden werden op bevel van de Russen in de loopgraven langs de Elbe gelegd samen met de dode paarden. De lijken werden afgedekt met witte doeken. Sommigen werden begraven op het kerkhof en anderen op de vindplaats. Deze werken werden gedaan door de inwoners van de dorpen die het overleefd hadden. De meeste grafdelvers waren jongens tussen 12 en 16 jaar oud.

Buiten de gesneuvelde militairen zijn er 200 tot 400 vluchtelingen en inwoners van Lorenzkirch overleden op 22 en 23 april in het dorp, op de Elbeweiden, in de rivier, in de zandgroeve, op de akkers en straten van Lorenzkirch. Overal hebben de mensen beschutting gezocht voor het naderende front en op de avond van 22 april 1945 zaten zij juist tussen de twee vuren en stierven onder inslaande granaten en kogels. Velen konden niet geïdentificeerd worden en moesten naamloos begraven worden'.

Omdat de beelden in Strehla-Lorenzkirch te confronterend waren, werd deze ontmoeting tussen Russische en Amerikaanse soldaten gefotografeerd in Torgau, dat verder stroomafwaarts langs de Elbe ligt (bron:

<https://www.stsg.de/cms/zeithain/aktuelles/1945-2020-kalenderblatt-im-schatten-von-torgau-erste-begegnung-von-us-soldaten>)

Deel van het lijkenveld op de Elbenweiden te Lorenzkirch (bron: onbekend - Uwe Niedersen: Elbe link-up, Photo Report (2005)/National Archives Washington D.C. USA, Gemeinfrei)
(<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11190887>)

Gedenksteen van de gebeurtenissen in april 1945 in Lorenzkirch (bron: Michael Gäbler - Eigenes Werk, CC BY 3.0,<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8319966>)

In deze streek spreekt men van de 'Elbe Day' omdat 25 april 1945 een dag was in de Tweede Wereldoorlog die in het geheugen gegrift is van de Lorenzkircher. De eerste ontmoeting op Duitse bodem tussen Russische en Amerikaanse soldaten vond plaats op de Elbeweiden in Lorenzkirch.

Storms Gerard: geboren te Arendonk op 3 april 1913, gehuwd met Joris Maria (zie eerder), gedeporteerd naar Ellrich/Dora en er overleden op 4 december 1944.

Mevrouw Corneel Van der Steen-Maes;
Mejuffter Hilda Van der Steen;
Mijnheer en Mevrouw Frans Van der Steen-Van Iersel;
Mijnheer en Mevrouw Frans Maes-Clauz;
Mijnheer en Mevrouw Alfons Van Gassel-Van der Steen en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw Jan Van der Steen-Verschuere en kind;
Mijnheer en Mevrouw Hendrik Van der Steen-Verschuere en kinderen;
Mevrouw Weduwe Adriaan Van der Steen-Dorren en kind;
Mijnheer en Mevrouw Antoon Van der Steen-Proost en kinderen;
Mijnheer Joost Van der Steen;
Mijnheer Marcel Van der Steen;
Mejuffter Theresia Van der Steen;
Mijnheer en Mevrouw Corneel Verschuere-Maes en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw Jan Martens-Maes en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw August Lavigne-Maes en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw Louis Van Maes en kinderen;
Mijnheer en Mevrouw Camiel Maes-Evers en kind;
De families Van der Steen, Maes, Van Iersel en Clauz.

BEDANKEN.

Van Der Steen Corneel: geboren te Goirle (NL) 18 maart 1918, gedeporteerd naar Ellrich en overleden te Nordhausen in het K.Z.-Aussenlager (satellietkamp van Ellrich, Boelcke-Kaserne) op 3 maart 1945.

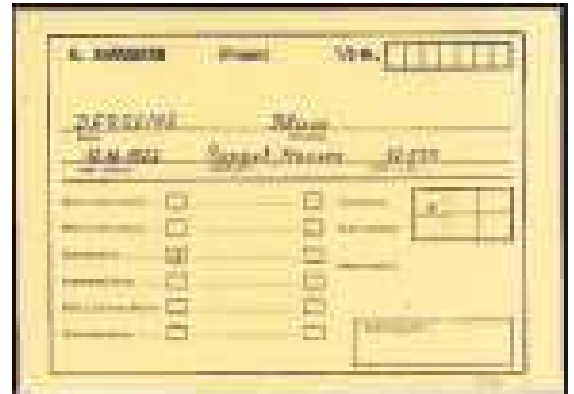
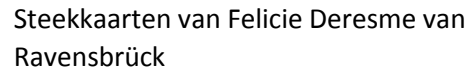
4c) Teruggekeerden van de kampen ten gevolge van de razzia van 22-23 mei 1944

18 mei 1948, verklaring van het
gemeentebestuur i.v.m. de
teruggekeerde en vermiste
politieke gevangenen

Bourgeois Frans, Lucien, Jozef: geboren te Arendonk op 14 juli 1913, gehuwd met Peeters Joanna, Josepha, Elisabeth, huisdokter en gedomicilieerd te Ravels op de Grote Baan 52. Hij is gerepatrieerd op 7 mei 1945. Na de oorlog wordt hij aangesteld als burgemeester.

Felicie Deresmes aanvraag voor het statuut van politieke gevangene wordt ontvankelijk verklaard

Geerts Richard: geboren te Turnhout op 19 maart 1899, lid van de verzetsbeweging N.K.B., gehuwd met Maria Schellekens

Uitspraak door het Ministerie van
Wederopbouw, de Commissie voor
Werkweigerders i.v.m. Kuppens Renatus

Rommens Jos: geboren te Meerle op 30 augustus 1904, lid van N.K.B.

Van Bourgognie Clara, Maria, Carolina :

geboren te Turnhout op 29 april 1911, gehuwd met Janssen Josephus (overleden 7 december 1944 in K.Z. Ellrich) en woonde op de Grote Baan 19 te Ravels. Zij werd gerepatrieerd op 17 mei 1945 en hertrouwde met Stanislas Van den Putte te Ravels op 24 oktober 1950.

5) Gesneuvelde verzetsstrijders op Ravels grondgebied

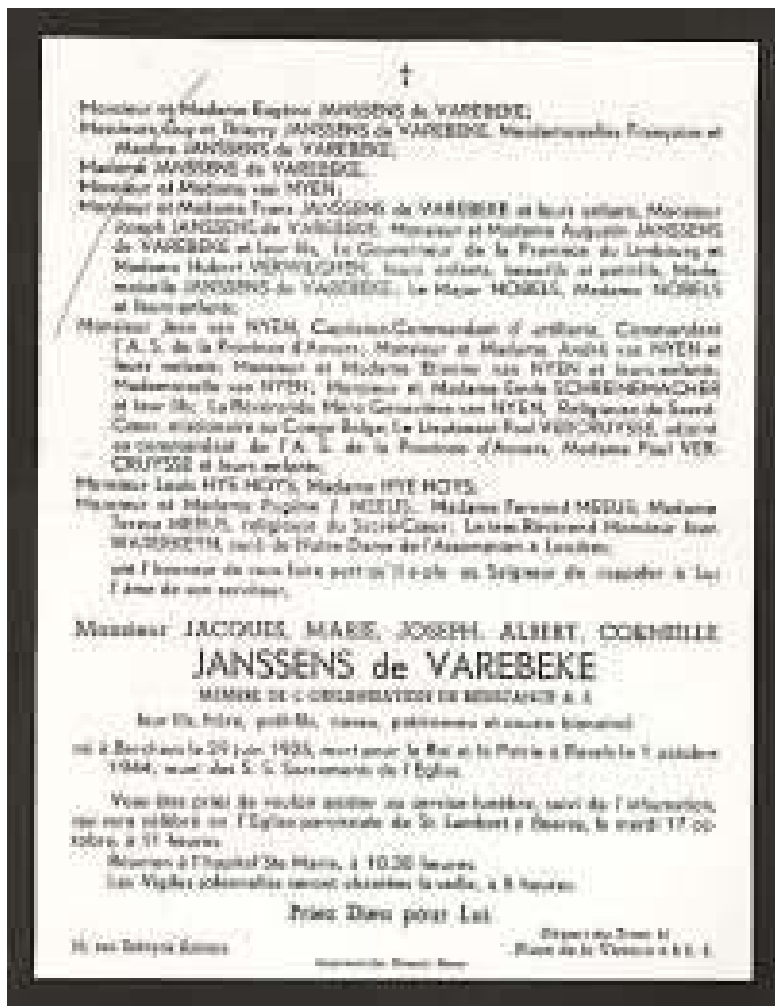
Claessens Alexander: geboren te Oud-Turnhout op 2 april 1904, woonde in de Gasstraat te Turnhout, gesneuveld bij de vaartbrug te Ravels op 30 september 1944

Janssens de Varebeke Jacques: geboren te Berchem op 29 juni 1925, gestorven of volgens rouwbrief gesneuveld te Ravels op 1 oktober 1944 als lid van het Geheim Leger (Armée Secrète)

Jacques Janssens de Varebeke en het embleem van het Geheim Leger (A.S.)

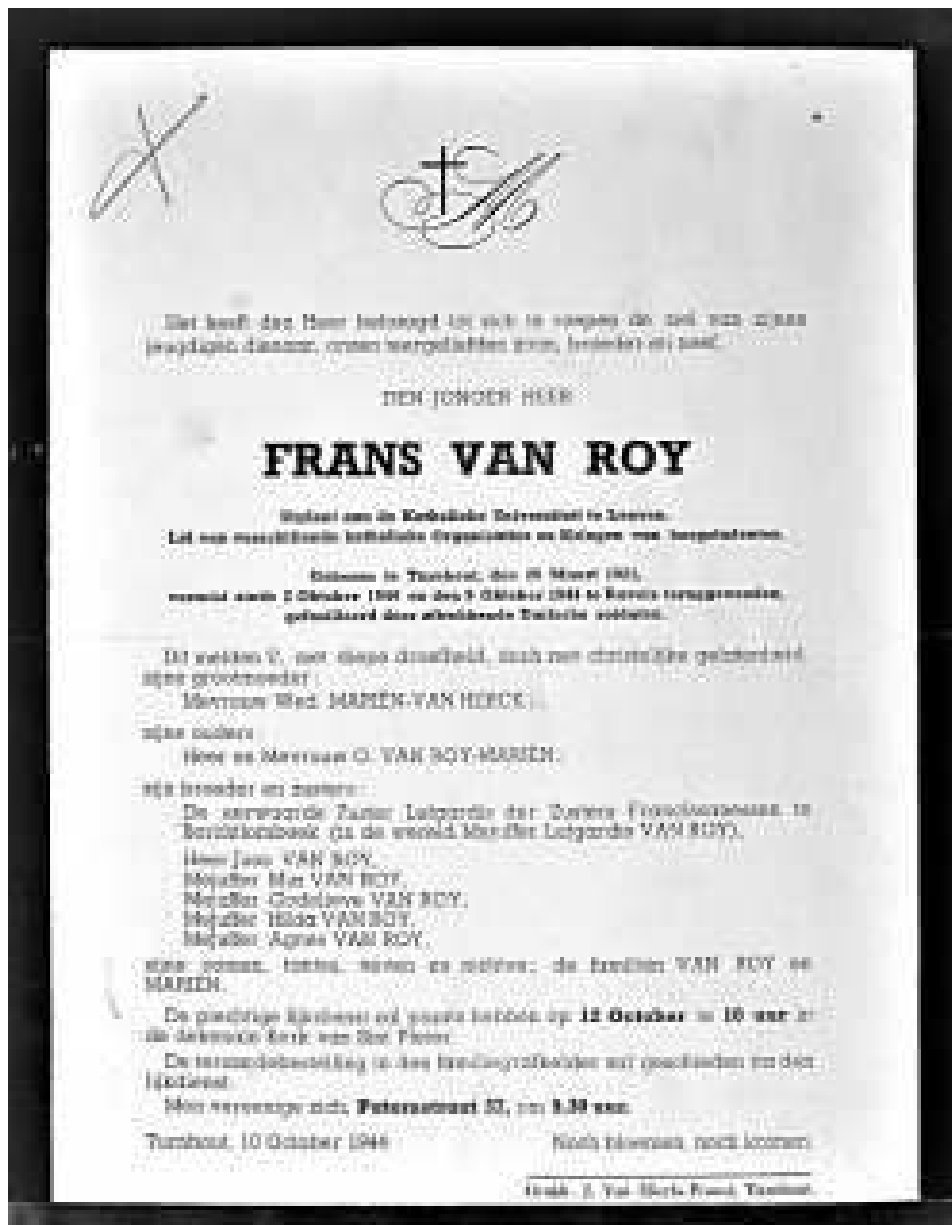
Bij de rouwbrief is er enige duiding nodig om te verklaren waarom Jacques Janssens mogelijk in Ravels zou kunnen geweest zijn. Leo Dignef schrijft in het jaarboek 2020 van de Vlierbes uit Beerse het volgende: 'in de periode -einde 1943 tot 28 april 1944- gebeurde het volgende: *pastoor Vandepoel uit Beerse werd aangehouden op 22 december 1943 en naar de gevangenis van de Begijnenstraat te Antwerpen gevoerd. Karel Van Nyen (grootvader van Jacques), woonde te Beerse en vernam het nieuws van Henri Godin die directeur was van 'de chemical' te Beerse. Niemand te Beerse begreep waarom de pastoor was aangehouden en Karel schakelde zijn kleinzoon Jacques Janssens de Varebeke in die te Antwerpen woonde. Jacques kon via de heer Binjé (vertegenwoordiger van het Rode Kruis) contact krijgen met de pastoor in de gevangenis en deze had ondertussen met de Duitse aalmoezenier besproken dat hij de mis mocht lezen op voorwaarde dat men hem wijn en kaarsen zou bezorgen. Daarvoor werd Jacques ingeschakeld die in het klooster bij de Heilig- Hartbasiliek in Berchem het nodige*

vond.' De kleinzoon Jacques van Karel Van Nyen die te Beerse woonde, zou bij de bevrijding langs het kanaal mee opgetrokken zijn en te Ravels gesneuveld.

Vanderstappen Edmond: geboren te Etterbeek op 29 juli 1888, gesneuveld bij de brug van Ravels op 29 september 1944 en begraven te Turnhout op 4 oktober 1944 (grafnummer 2054).

Van Roy Frans: geboren te Turnhout op 26 maart 1921, woonde in de Paterstraat 37 te Turnhout, student KUL, gesneuveld 'ter streke Bovenheide Ravels' op 2 à 3 oktober 1944. Men vermoedt dat de Duitsers hem ontvoerd hebben op 2 oktober 1944 te Turnhout en in Ravels gemitraileerd.

6) Gesneuvelde militairen op grondgebied Ravels

Caudron Pierre: geboren te Béthune (F), Frans soldaat van de klas 1933, stamboeknummer 2977, gesneuveld te Ravels in de nacht van 13 op 14 mei 1940 en begraven te Ravels-Dorp.

Loridan Roger Alphonse: geboren te Armentières (F) op 11 maart 1915, ongehuwd, fabrieksarbeider. Hij woonde te Ploegsteert (B) in de rue d'Armentières, Frans soldaat, stamboeknummer 1935, gesneuveld te Ravels in de nacht van 13 op 14 mei 1940 en begraven te Ravels-Dorp.

Duitse militairen: onderzoek naar gesneuvelden in Ravels is lopende

7) Overlijdens die mogelijk gerelateerd zijn aan de oorlogssituatie

Beyens Leopold Frans: geboren te Ravels op 1 januari 1897, ziek teruggekeerd op 17 januari 1941 uit krijgsgevangenschap, overleden in de Sint-Jozefkliniek te Turnhout op 18 januari 1943. Hij is niet rechtstreeks ten gevolge van oorlogsverwondingen overleden. Is er mogelijk een verband tussen zijn overlijden en zijn krijgsgevangenschap?

Dickens Lucia Anna: geboren te Ravels op 7 oktober 1886, thuis neergeschoten (mogelijk door Gestapo of waren het overvallers) te Ravels-Eel op 2 september 1944.

Vosters Joannes Baptist: geboren te Ravels op 6 februari 1901, aangeschoten door grenswacht te Hooge en Lage op Mierde op 12 september 1942 en overleden in het ziekenhuis te Eindhoven op 13 september 1943.

Momenteel is er nog onderzoek naar zijn statuut van oorlogsslachtoffer.

8) Gesneuveld te Rusland/Oostfront

Duitse propagandaposters om dienst te nemen in het Duitse leger, divisie Langemarck, in de strijd tegen het communisme (bron: SS-Freiwilligen-Grenadier-Division Langemarck - Photographed by Isai Symens---

Frans van Immerseel (1909 - 1978) - http://www.ssocr.com/waffenss/p_vlaanderen.jpg ---
https://www.google.com/search?q=duitse+propaganda+vrijwillige+arbeid+tweede+wereldoorlog&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwib36bghp7tAhVG9aQKHcdaCsAQ_AUoAXoECAYQAw&biw=1920&bih=903#imgsrc=-H5RtbOtjB6XeM&imgdii=oHHveJ2HAorRBM)

Met de strijd tegen de bolsjewieken en de positieve vooruitzichten in het Derde Rijk werden onze jongemannen gehersenspoeld om dienst te nemen in de divisie Langemarck die naar het Oostfront trok om de communisten te stoppen.

Bartels Corneel: geboren te Ravels op 2/8/1923, als zoon van Adrianus en Anna van Oekelen moest hij nonkel zeggen tegen burgemeester Frans van Oekelen. Hij woonde toen aan de Tilburgseweg, ter hoogte van de draai op Klein-Ravels nabij de voetbalvelden.

Hij was S.S. Uscha (=Unterscharführer of sergeant) bij de Stormbrigade Langemarck (Waffen SS) en werd gewond bij Jampol (Oekraïne) waar veel Vlamingen de dood vonden. Hij werd overgebracht naar het ziekenhuis in Lemberg (het huidige Lviv in Oekraïne) waar hij op 9/3/1944 overleed.

Ze werden omsingeld te Jampol van 28 februari 1944 tot 2 maart 1944. De situatie was onhoudbaar en commandant Schellong beval de omsingeling te doorbreken. Ze vochten zich vrij.

Tussen 2 maart en 4 maart 1944 forceerden ze een doorbraak naar Stara Konstantinow dat maar één toegangsweg had. Stara Konstantinow was 70 kilometer verwijderd van Jampol. Wonderwel slaagde het opzet en bereikten de overlevenden de eigen linies te Stara Konstantinow waar de Russen de Duitse legereenheden zwaar weerwerk boden. Het gevecht en de doorbraak bij Jampol eiste echter wel zijn tol. Tot op heden zijn er geen officiële cijfers over het aantal gesneuvelde Vlamingen tijdens de uitbraak te Jampol.

Over het gevecht van de Vlamingen bij Jampol zond de Engelse BBC een radiobericht uit. Hierin werd door de berichtgever verteld dat Jampol het Stalingrad van de Vlamingen was geworden. Hij deelde mee dat de Vlaamse SS-Sturmbrigade Langemarck volledig vernietigd was zonder overlevenden. Op 14 maart 1944 werd de Sturmbrigade Langemarck, of wat er nog van overbleef, uit het gevecht weggetrokken en op transport gezet. De meeste gekwetsten werden naar Lemberg getransporteerd. De auteurs van 'Vlamingen aan het Oostfront' geven de volgende getallen weer: *'Dat onze eenheid geen 400 man meer telde. Vierhonderd overlevenden van de fiere brigade van 2.000 man, na twee en een halve maand Oekraïense verschrikking.'*

Op bevel van het SS-Führungshauptamt werd de Waffen-SS Sturmbrigade 'Langemarck' op 29 april 1944 op de oefenplaats Böhmen in Tsjecho-Slowakije heropgericht. Nieuwe rekruten kwamen de fel uitgedunde rangen van de 'Langemarck' aanvullen. Bij de oudgedienden van de Sturmbrigade heerste echter ongenoegen en verbittering om de hoge tol aan mensenlevens die de uitzichtloze gevechten in de Oekraïne hadden geëist. Ze hadden de indruk dat de Sturmbrigade in dergelijke opdrachten systematisch werd opgebruikt om Duitse eenheden te sparen.

9) De rekruteringsreserve van de gemeente Ravels opgemaakt op 26 september 1940

LISTE
der mannen van 16 tot 35 jaar die den oproep
der wet tegen te vervolgen hebben betaald
aan de Gemeente van Ravels op 26 september 1940

Nr.	NAAM en VOORNAAM	Geboortedatum	Woonplaats	Professie	Plaats van dienst	Opmerkingen
1	Luyckx Willem Hendrik	12.8.1898	Ravels	1.8.1940	1.8.1940	
2	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
3	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
4	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
5	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
6	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
7	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
8	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
9	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
10	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
11	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
12	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
13	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
14	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
15	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
16	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
17	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
18	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
19	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
20	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
21	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
22	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
23	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
24	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
25	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
26	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
27	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
28	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
29	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	
30	Van der Vliet Jan	10.11.1901	10	11.11.1940	11.11.1940	

Tot en met 26 september 1940 is opgesteld in de Gemeente van Ravels.
Burgemeester: ...
Gemeenteraad: ...

Die bestond uit alle mannen van 16 tot 35 jaar die om allerlei redenen hun legerdienst nog niet hadden vervuld. Voor gans België ging het om meer dan 300.000 mannen. Een gigantisch reservoir aan mankracht, als je weet dat het gemobiliseerde leger, dat in het oosten de Duitse invaller probeerde tot staan te brengen, maar dubbel zo groot was.

De niet-gemobiliseerde jongemannen van de rekruteringsreserve moesten bij het uitbreken van de oorlog op bevel van de overheid de vlucht naar het westen/Frankrijk nemen. De meesten zijn teruggekeerd in Ravels tussen 28 mei 1940 en 13 augustus 1940.

10) Enkele Ravelse soldaten die krijgsgevangen gemaakt werden tijdens de Achttiendaagse Veldtocht

We hebben niet alle jongens uit Ravels die hebben deelgenomen aan de Achttiendaagse Veldtocht besproken. Hieronder hebben we er een drietal uitgepikt met de documenten, administratieve rompslomp en rouwprentjes. Bij de terugkeer van de krijgsgevangenen moest de gemeente van de Duitse overheid administratief een en ander opvolgen. Ze legde lijsten aan van de teruggekeerden en moest de militaire uitrusting recupereren. Dit order werd, zoals het 'een goede Belg' betaamt, niet strikt opgevolgd.

Heyns Jan: geboren te Ravels op 20 april 1906. Hij was arbeider bij het uitbreken van de oorlog. Gevangen genomen te Eeklo op 28 mei 1940.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Personalakte I: Persönliche Angaben Geburtsdatum: 10.11.1894 Geburtsort: Sandbühl Matrikelnummer: 10111 Dienstgrad: Stabsarzt I. B.										Ausbildung für Sanitätsdienst Ausbildungsort: 10111 Ausbildungsdauer: 3 Jahre																				
Name: Wagner Vorname: Paul Geburtsdatum: 10.11.1894 Geburtsort: Sandbühl Matrikelnummer: 10111 Dienstgrad: Stabsarzt I. B.										Dienstverhältnis: Befehlshaber Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894 Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894 Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894																				
Dienstverhältnis: Befehlshaber Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894 Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894										Dienstverhältnis: Befehlshaber Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894 Dienstort: 10111 Dienstzeit: 10.11.1894																				

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 399–405

JIM HEYER

[illegible]

Geboren in Herten am 28. April 1955 in
 Nordrhein-Westfalen (Pfälzisch-
 Pfälzische) Nr. 27. November 1983.
 Absolvent der Fachhochschule für Technik
 und Wirtschaft der Universität der
 Saarbrücken (1980-1983)

system itself, while people recognize systems, and the system is not a system, but a person's perception of the system. The system is not a system, but a person's perception of the system.

The driver was pulled toward the left and back, toward the passenger's side of the vehicle. The driver's left leg was bent along with the torso and the driver's right leg stayed straight out. In this position, the driver was crushed by the seat.

[illegible]

Water was first up (pumped), kerosene then an
artificial fertilizer. My dad had an orchard and
one farmer, who was farming for grapes, got the
fertilizer from him. When we got involved in the
oil business.

The Institute therefore gives no guarantee in advance that the work programme will be completed by and over these periods.

the majority of studies reveal that adolescents' exposure to pornography is associated with sexual risk behaviors.

After seven days, the old man died and he was buried in the town. The man had many friends, and they were all very sad to see him go. They all went to the funeral and they all cried. The man was a very good person and he was loved by everyone. He was a very kind man and he was very helpful to everyone. He was a very good friend and he was a very good neighbor. He was a very good person and he was loved by everyone.

Bitte eine persönliche Anschrift angeben:
 (Name, Straße, PLZ, Ort)
 Ich bin: _____
 (Geburtsdatum, Geburtsort)
 Ich wohne: _____
 (Geburtsdatum, Geburtsort)

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

Wettelijke Verklaring
 Burgerlijke Stand
 Melding van geboorte

Geboortegeregister

Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Mangelschots Casimir Emiel: geboren te Ravels op 29 maart 1906. Bij de mobilisatie was hij arbeider bij de steen- of dakpannenfabriek. Hij werd aangehouden te Eeklo op 30 mei 1940.

Wettelijke Verklaring
 Burgerlijke Stand
 Melding van geboorte

Geboortegeregister

Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Mangelschots**
 Voornaam: **Casimir**
 Geboortedatum: **29 maart 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

W. MANGELSCHOTS
 (geboren te Ravels op 29 maart 1906)
 (geboren te Ravels op 29 maart 1906)
 (geboren te Ravels op 29 maart 1906)

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

"De wijf van hier: die goed bleef en niet anders...
 (Dit is een uitsluitend voor de familie bestemd document...)"

Wettelijke Verklaring
 Burgerlijke Stand
 Melding van geboorte

Geboortegeregister

Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Roymans Henry: geboren te Ravels op 6 juni 1906. Zijn beroep was meubelhandelaar. Gearresteerd op 29 mei 1940 te Lokeren en vrijgelaten op 16 februari 1941.

NATIONALE STRIJDBEROUW

Maak het opgevoerde der oorlogsdiens van strijder
 (1940-1941)

Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

Geboortegeregister
 Naam: **Roymans**
 Voornaam: **Henry**
 Geboortedatum: **6 juni 1906**
 Geboorteplaats: **Ravels**
 Naam van de vader: **Jan**
 Naam van de moeder: **Elly**

[illegible]

11) Tewerkstelling

De mannelijke bevolking van Ravels was voor een deel werkzaam in de landbouw en een andere groep in de fabrieken aan de vaart. Met het uitbreken van de oorlog was de industriële activiteit verminderd. Vele arbeiders konden niet aan de slag blijven in de fabrieken en hadden geen inkomen.

Vrijwillig

De Duitsers hebben in 1940 een Arbeitsamt in Turnhout opgezet waarbij men de werklozen naar Duitse fabrieken wilde lokken. We zien dat ze daarvoor 'samenwerken' met de C.O.O. (commissie van openbare onderstand of sociaal bureau) van de gemeente. Bij het begin in 1940-1941 zijn er wel wat mensen uit economische noodzaak vrijwillig gaan werken in Duitsland om hun gezin te onderhouden. De Duitsers zien we dan ook geld overmaken aan de rechthebbenden en de mannen mochten af en toe op vakantie naar moeder de vrouw in Ravels. Er mochten pakketten opgestuurd worden van Ravels naar manlief in Duitsland. Het werd door de Duitsers allemaal voorgesteld als koek en ei. Maar door een deel van de bevolking werden deze werkwilligen met een scheef oog bekeken. Einde 1941 begin 1942 komt de oorlog op een keerpunt, de Duitsers komen nergens meer vooruit en het enthousiasme van onze arbeiders in Duitsland is sterk geluwd. In de Duitse fabrieken werd het grimmiger en sommigen die op vakantie kwamen, keerden niet meer terug naar de fabriek in Duitsland en doken onder.

(bronnen: https://www.verzetmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog/themas/affiches-en-propaganda/affiches,werken_in_duitsland)

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.dbnl.org%2Ftekst%2Fverh084belg01_01%2Fverh084belg01_01_0006.php&psig=AOvVaw3WqzB1S9-Qh5cUjHizLs_g&ust=1606405989023000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCND5v-aGnu0CFQAAAAAdAAAAABAX)

F. Selleslagh vermeldt hierover het volgende: *'In oktober 1940 betrefte de tewerkstelling nog 40.403 personen in de metaalindustrie. Dat aantal daalde tot 10.515 in april 1941. Zes maanden later was de werkloosheid in de Belgische metaalsector volledig geresorbeerd door de forse stijging van het aantal Duitse orders bij het begin van de veldtocht tegen Rusland op 22 juni 1941. De relance in de bouwsector verliep eveneens zeer vlot, ongetwijfeld onder impuls van het commissariaat voor 's Lands Wederopbouw dat in juni 1940 werd opgericht om de oorlogsschade aan gebouwen en wegen te herstellen.*

De leiding ervan werd toevertrouwd aan de Secretaris-generaal van Arbeid en Sociale Voorzorg, C. Verwilghen.

De tewerkstelling in de wederopbouw bereikte een hoogtepunt in oktober 1940. Toen waren er 66.638 arbeiders aan het werk om 'het gewonde land' op te kalefateren. Daarna daalde dat aantal, tot 25.000 in 1941 en nog slechts 17.000 het jaar daarop. Die vermindering liep parallel met de stijgende vraag naar arbeidskrachten in de Belgische industrie, maar was toch in hoofdzaak te wijten aan de leveringsstop voor bouwmaterialen. Cement, hout, betonijzer, enz. werden inderdaad in 1941 door het Duits militair bestuur bij voorrang aan 'Kriegswichtige' (belangrijk

voor de oorlogsvoering) projecten, zoals de bunkerbouw, toegewezen. Wederopbouw kreeg die onontbeerlijke grondstoffen en benodigdheden dan nog slechts met mondjesmaat toebedeeld.

Tenslotte werden ook de Wehrmacht en andere Duitse diensten (Organisation Todt, Luftgau, Marine, Feldkommandanturen, enz.) ingeschakeld in de strijd tegen de werkloosheid. Zo werden talrijke Belgische arbeidskrachten ingezet bij het laden en lossen in havens en stations, om bruggen en wegen voorlopig te herstellen, kanalen van oorlogspuin te ruimen en vliegvelden aan te leggen en te onderhouden. Kortom alles wat dringend nodig was om het bezettingsapparaat behoorlijk te laten functioneren. Dat al die logistieke diensten een vrij belangrijke werkgever waren, blijkt uit het aantal bij hen tewerkgestelde 'autochtone werkkrachten': op 1 november 1941 waren er dat niet minder dan 152.000!

Het zwaartepunt van die tewerkstelling, en dan vooral bij de Organisation Todt (OT), werd in de loop van de bezetting geleidelijk aan verlegd van België naar Noord-Frankrijk. Tot de invoering van de verplichte tewerkstelling in Duitsland, op 6 oktober 1942, gingen tal van Belgische arbeiders vrijwillig naar Noord-Frankrijk werken. Het ging hier om twee categorieën: de traditionele seizoenarbeiders en bouwvakkers. Deze laatsten waren vooral afkomstig uit de grensprovincies Henegouwen en West-Vlaanderen, waar ze door Duitse en Belgische bouwondernemingen waren aangeworven. De meeste Belgische arbeiders vindt men dan in de regio's Duinkerken, Calais, Boulogne en Etaples. Medio 1941 werden belangrijke groepen meer landinwaarts of langs de kusten van Normandië en Bretagne ingezet. Ze leverden er hun spierkracht voor het aanleggen en onderhouden van bunkers, duikbootbasissen, opslagplaatsen voor munitie en vliegvelden. Na 6 oktober 1942 werd dat contingent vrijwilligers aangevuld met verplichte tewerkgestelden en werkweigeraars. Zij werden meestal op de slechtste werven ingezet, met de ergste werk- en levensvoorwaarden.

Hoeveel Belgen vrijwillig naar Duitsland zijn vertrokken valt moeilijk precies vast te stellen. Op basis van vooral Duits en wat schaars Belgisch cijfermateriaal mag men aannemen dat er in 1940 ongeveer 90.000 Belgen de grens overschreden om in Duitse fabrieken te gaan werken. Voor de hele periode van vrijwillige tewerkstelling bedraagt dat aantal ongeveer 200.000. De meesten waren echter geen vrijwilligers in de echte betekenis van het woord'.

Name: RAVELS
 Address: 1234 Main St.
 City: Los Angeles
 State: California
 Zip: 90001
 Date: 10/15/68
 To: Mr. J. Edgar Hoover
 From: Mr. [Name]
 Subject: Re: [Name]
 Reference: [Number]
 Enclosure: [Number]
 Distribution: [List]
 Remarks: [Text]
 Signature: [Signature]
 Title: [Title]
 Date: 10/15/68
 To: Mr. J. Edgar Hoover
 From: Mr. [Name]
 Subject: Re: [Name]
 Reference: [Number]
 Enclosure: [Number]
 Distribution: [List]
 Remarks: [Text]
 Signature: [Signature]
 Title: [Title]
 Date: 10/15/68

Omdat er bijna niemand zich nog vrijwillig aanbood bij het Arbeitsamt of Werbestelle startten de Duitsers met opeisingen van mannen zonder werk. Onze burgemeesters plooiden zich in alle bochten om deze mensen in Ravensloch toch aan een job te helpen.

Tussenkomsst van de burgemeester voor 11 Ravelse mannen op 23 november 1942 om ze in Ravels aan het werk te houden. Burgemeester vermeldt terloops wie er smokkelt.

Verklaring.

Ondergetekende Burgemeester der gemeente Bavela verklaart dat de genoemde MERTENS Jan Frans, geboren te Bavela den 27.4.1904, vromende Grootte Nummer 17, Nr. 208, alhier, op 19 December 1942 door de commandant van de Feldkommandantur 800 te Turnhout opgeleid is, en overgevoerd is worden in Duitsche land-Noord Frankrijk of andere werken bij de Wehrmacht.

Belanghebber is van zijn recht om te weten en heeft zich NOOIT overtuigd van de werkelijkheid heeft hij een NOOIT OVERTUIGING, hetwelken grote moeilijkheden zal veroorzaken bij zijn overtuiging in vrome alidoms.

Ondergetekende Burgemeester drukt dienvolgens den wensch uit, dat de genoemde MERTENS een vrijgesteld worden, daar hij een kansen dienvolgens worden in zijn gemeente voor beide-uitgaven.

Bavela, den 21 December 1942.

De Burgemeester,

Lichamelijke gebreken en doktersattesten worden ook gebruikt om geen dwangarbeid hoeven te doen in Duitsland zoals in het geval van Mertens Jan, Frans

Deze brief van de burgemeester van 8 mei 1943 voor een tussenkomst in drie gevallen is gericht aan Feldkommandantur, Werbestelle te Turnhout. De adressering geeft aan dat de Duitsers te weinig arbeiders hebben in hun oorlogsindustrie en dat het Duitse legercommando te Turnhout zich bemoeit met het aanwerven van arbeiders al dan niet onder dwang.

Spreekbezoek van
Bavela

Bavela, den 8 Mei 1943.

Arbeidsaanvraag.

aan de Feldkommandantur,
Turnhout, te. Turnhout.

Bijzondere,

Ondergetekende van Bavela, gelykde arbeiders van 8 Mei 1943, Arbeidsaanvraag, met de overgevoerde bijel hebben van de van Bavela te veranderen deze lijst te maken veranderen.

Ondergetekende dienvolgens, toegelaten te worden 17 April 1943 door de van Bavela, doch wel te veranderen.

17 April 1943, 17/4/43 heeft ondergetekende Bavela Burgemeester heeft toegelaten dat deze personen een moment uitstel heeft overgevoerd.

17 April 1943, 17/4/43 heeft ondergetekende Burgemeester heeft toegelaten dat deze personen in vrijgesteld.

Bavela, Bijkomende, de verandering moet een overgevoerd te veranderen.

Komen tot overgevoerd.

Bij Bavela, Bijkomende, de Burgemeester.

Bijkomende, Bijkomende.

Iedereen probeerde er onderuit te komen, zeker bij de landbouwbedrijven waar niemand gemist kon worden. Zo is het ook bij de fam. Van Beek Flor die voorzitter is van de C.O.O. van Ravels.

Samenstelling van familie Van Beek en hun boerderij

Brief van mei 1943 waarin we lezen dat de enige dochter naar het klooster in Huldenberg gaat en er één zoon (tweelingbroer van Karel) overleden is. Bovendien zijn Flor en zijn vrouw bejaard en komen niet meer aan zware werken toe. Daarom vragen ze een vrijstelling aan voor hun zoon Stan.

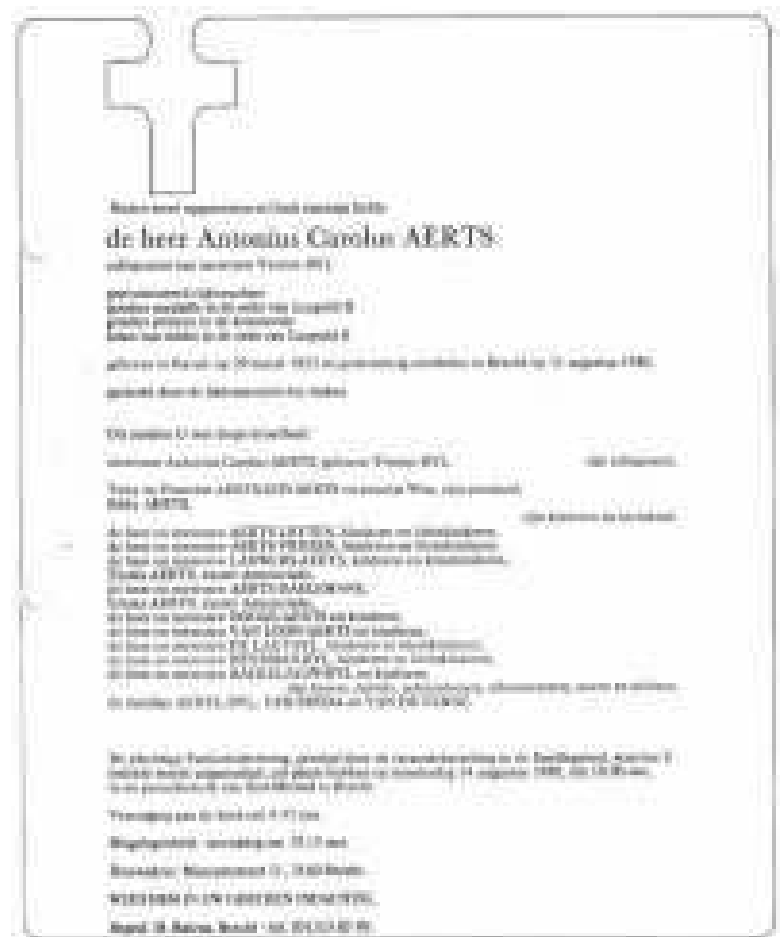

Hieronder volgt een bespreking van enkele arbeiders. We kunnen niet objectief voor 100% vaststellen wie als werkwillige is vertrokken of gedeporteerd om dwangarbeid te verrichten.

De datums van thuiskomst zijn zoals u ziet wisselend. Dit is te wijten aan het feit dat sommige concentratiekampen in Duitsland eerder in geallieerde handen waren gevallen dan de meer naar het oosten gelegen kampen. In de laatste maanden hebben de nazi's de kampen ontruimd en de gevangenen op dodentocht gestuurd, te voet of met beestenwagens. Ze voerden ze af naar concentratiekampen in handen van de SS om aan de geallieerden te ontsnappen. Vaak vernietigden ze in de verlaten kampen de crematoria en ander belastend bewijsmateriaal om hun misdaden tegen de mensheid te verbergen.

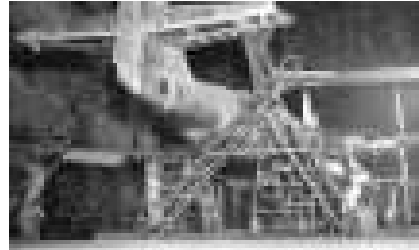
Aerts Antoon, Karel: geboren te Ravens-Eel op 29 maart 1922. Op 16 maart 1943 werd hij verplicht tewerkgesteld in Duitsland. Op 15 juni 1945 werd hij gerepatriëerd. Karel werd na de oorlog rijkswachter te Antwerpen.

Dirken Jan: werd op 5 november 1942 verplicht tewerkgesteld in Duitsland. Hij heeft zich na de oorlog gevestigd in het Duitse plaatsje Karlesfelt nabij München.

Geuens Marcel, Frans, Maria, Justina : geboren te Poppel op 18 februari 1925. Hij werd in 1943 gearresteerd door de Duitsers tijdens een smokkeltocht. Hij werd verplicht tewerkgesteld in Duitsland en keerde terug begin juni 1945.

Kokke Petrus, Frans: woonde te Ravels op de Tilburgseweg 12. In oktober 1942 werd hij door de Gestapo opgepakt voor verplichte tewerkstelling in Frankrijk. Na 6 weken ontsnapte hij en keerde weer naar Ravels. In juni 1943 werd hij opnieuw gearresteerd als werkweigeraar en naar het Duitse Alfeld gebracht. Hier ontsnapte hij na 9 weken. In augustus 1943 werd hij weer bij de kraag gevat door de Gestapo en voor 10 maanden naar het Duitse Kahla(Walpersberg) gebracht als verplicht tewerkgestelde in de ondergrondse fabriek REIMAHG. Hij werd gerepatrieerd op 25 mei 1945.

Links, één van de toegangen van de ondergrondse fabriek REIMAHG (bron: Alexander Hoernigk - Eigenes Werk, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=47072352>)

Rechts, ondergrondse bouw ME-262 (bron: Bundesarchiv Bild 141-2738, Unterirdische Produktion von Me 262.jpg)

Hier werd tussen april 1944 en april 1945 door duizenden gevangenen en dwangarbeiders een fabriek gebouwd om het nieuwe vliegtuig Messerschmidt ME-262 in serie te produceren in de buurt van Kahla. Bij de bouw kwamen 6.000 mensen om het leven.

Herdenkingsmonument voor de 6000 doden (bron: BrThomas in der Wikipedia auf Deutsch, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=26751062>)

Lurinx Frans, August: geboren te Ravels op 21 augustus 1923 en is als verplicht tewerkgestelde naar Duitsland vertrokken op 16 maart 1943. Hij werd gerepatrieerd op 5 juni 1945. Hij was lid van het N.V.W. of Nationaal Verbond van Weggevoerden en Werkweigeraars. Gust Lurinx was gehuwd met Jeanne Heylen.

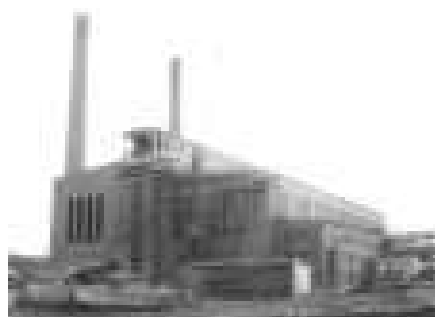

Lurinx Jan: geboren te Ravels op 12 november 1919, gehuwd met Stoop, afgevoerd op 14 november 1942 en gerepatrieerd op 20 april 1945.

Naulaerts Emiel Jozef: geboren te Ravels op 10 november 1924. Hij werd op 20 april 1943 verplicht tewerkgesteld in Duitsland en keerde terug naar Ravels op 12 mei 1945.

Vloemans Adriaan: geboren te Ravels op 10 juni 1920, verplicht tewerkgesteld in 1943 en teruggekeerd 11 mei 1945

De Schickert-Werke te Rhumspringe (bron: H.J. van Melick, Neer)

In deze fabriek moest brandstof (waterstofperoxide van 85%) voor de Duitse straalvliegtuigen en raketten zoals de V1- en V2 geproduceerd worden. Sinds oktober 1942 werkte er een groot aantal aannemersbedrijven, onder leiding van de Hochtief AG, mee de fabriek te bouwen. Op z'n minst 1.760 mannen en vrouwen uit het buitenland werkten voor deze firma's. Tijdelijk vormden de buitenlandse arbeidskrachten – onder hen ook vrijwilligers – 80% van het totale personeel.

Twee grote barakkenkampen op het fabrieksterrein in Rhumspringe en in de naburige plaats Hilkerode dienden als kwartier voor het grootste deel van de buitenlandse tewerkgestelden. Hier ontbrak het vaak aan elementaire hygiënische voorzieningen. Een en dezelfde emmer diende voor zowel drank, soep, water om te dweilen of uitkoken van kledingstukken die door luizen waren aangetast. De medische verzorging was onbestaande.

Het werktempo was hoog en erg zwaar. Er gebeurden veel ongelukken waaronder enkele dodelijke. Geüniformeerde bedrijfspolitiemannen en de Gestapo terroriseerden de dwangarbeiders. Alle dwangarbeiders leden honger.

Enkele dagen na de bevrijding door de Amerikanen hebben de dwangarbeiders gedurende twee dagen grote delen van de fabrieksinrichting vernietigd.

De hierna vermelde personen, met hun vertrekdatum, hebben in Duitsland gewerkt tijdens de oorlog:

Aerts Antoon-16/03/1943, Andriessen Frans-16/03/1943

Baeten Frans-17/07/1943, Bartels Cornelius-17/07/1943, Bierens Frans-27/02/1943, Boel Georgette-13/07/1942, Boel Marcel

Coeckelberghs Jan-17/04/1943, Crets-?/?/?

De Cocq Jan-06/04/1943, Der Kinderen K.-?/?/? , Dickens Jozef-20/04/1943, Dirken Jan-14/11/1942, Dirken Joannes-14/11/1942

Geenen Joannes-17/07/1943, Geenen Jan-06/11/1942, Geuens Marcel-01/03/1943

Heylen Jan-16/03/1943, Heyns Cornelius-17/07/1943

Jansen Pieter-16/03/1943, Janssen Jan-09/03/1943

Klessens Gustaaf-23/06/1943, Kokke Albert-12/04/1943, Kokke Petrus-06/11/1942 naar Noord-Frankrijk en op 03/04/1943 naar Duitsland

Lemmens Pieter-23/06/1943, Lurinx Jan Frans-14/11/1942, Lurinx Jozef-05/04/1943

Martens Christiaan-14/10/1940 of 16/12/1940, Meerts Jozef-16/03/1943, Melis Henri-15/06/1942, Mertens Gustaaf-20/04/1943, Mertens Louis-20/04/1943, Moonen Al.-19/01/1943

Naulaerts Emiel-20/04/1943, Naulaerts Jan-16/03/1943

Pelkmans Jan-21/06/1943

Schellekens Albert-16/03/1943, Schoenmakers Louis-17/07/1943, Schouten Johannes-29/06/1943, Schuermans Lodewijk-19/10/1943, Sprangers Jan-23/06/1943, Stroop Antoon-12/09/1941, Swannet Jan-23/06/1943

Thielemans Adriaan-23/06/1943, Thielemans Frans-23/06/1943, Thielemans Jozef-23/06/1943

Van Baelen Bob-19/10/1943, Van Der Avoort Jan-16/03/1943, Van Loon Karel-23/06/1943, Van Nooten Jos-05/10/1943, Van Rooy Jozef-10/11/1942, Van Soom Karel-10/11/1942, Van Steen Jaak-21/11/1943, Van Tilburg Cornelis-28/04/1943, Van Vught Maria-02/11/1942

Verbeeck Lodewijk-23/06/1943, Verhaeren, Vervecken Constant-28/10/1940, Vervecken Jozef-16/03/1943, Vervecken Leo-19/10/1943

Vloemans Adriaan-05/10/1943, Vloemans Felix-20/04/1943, Voeten Frans-15/06/1943

Willems Lode-01/03/1943

Deze opsomming is waarschijnlijk niet volledig. Sommigen van hen zijn nooit teruggekeerd uit Duitsland, hun namen kan u vinden in de eerdere opsommingen.

№	Naam	Intake datum	Handtekening	Terugkomst
1	Joris Johannes Christiaan Maria	8-04-1943	[Handwritten signature]	20-4-1945
12	Dirk Sebastiaan	8-04-1943	[Handwritten signature]	20-4-1945
27	Paula Georgette Marie Anne	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
31	Theresa Felicie Marie Françoise	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
14	Geleen Augustine August	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
27	Reyna Jan	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
40	Elisabeth Gertrude Anton	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
16	Klaas Albertus Geertjan Gerardus	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
15	Klaas Petrus Franciscus	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
44	Martha Jan Frans	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
13	Reyna Petrus Jan	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
51	Martha Gertrude Constant	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
11	Paula Maria Marie Josef	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
11	Van Tack Karel Anton	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
16	Van Wageningen Gertrude Maria	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
51	Van Wageningen Gertrude Maria	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
1	Van Zoon Jan Adrian	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
28	Van Zoon Petrus Anton Josef Maria	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
50	Van Zoon Karel Jan	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
11	Van Tilburg Gertrude Victor	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
234	Verbeek Johannes Willemus	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
49	Vlaanderen Jozef	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
13	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
60	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
8	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
1	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
1	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
28	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
14	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
14	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
14	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945
14	Willems Lode	8-04-1943	[Handwritten signature]	21-4-1945

Lijst met gerepatrieerde politieke gevangenen en dwangarbeiders bij het einde van de oorlog in 1945

12) Beschadigingen aan gebouwen, industrie en hulp aan de geteisterden of de gesinistreerden

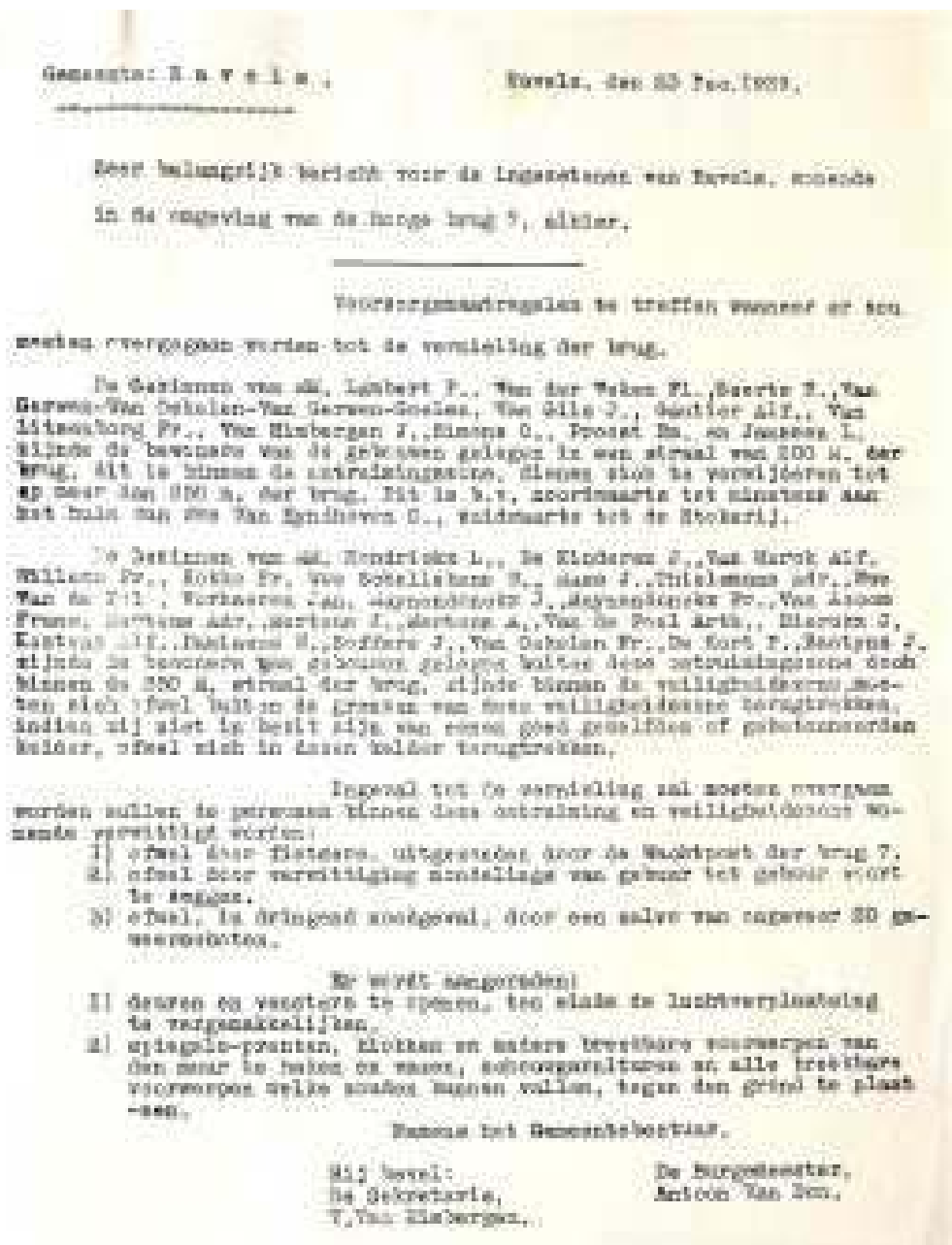
Schade bij de inval in mei 1940

Reeds in 1939 waren er al voorzorgsmaatregelen om de vijand af te remmen bij een aanval. De brug in Ravels zou gedynamiteerd worden. Op het plan kan u de gevaarlijke perimeters of zones zien. Op de begeleidende brief vindt u de namen van de gezinnen in de bedreigde zone. De brug wordt op 10 mei 1940 opgeblazen.

Plan met de perimeters opgemaakt door het Belgisch leger rond de brug van Ravels

Brief van de gemeente van 23 december 1939 aan de bevolking in de ontploffingsperimeter van de brug

Het opblazen van de brug op 10 mei 1940 en de beschietingen in die meidagen beschadigden heel wat onroerend goed. Hieronder vindt u drie lijsten. Beschadigingen van type A zijn totale vernielingen van gebouwen. Type B is gedeeltelijke destructie en type C zijn lichte beschadigingen.

Lijst A met de geheel vernielde gebouwen d.d. 22 augustus 1940

Lijst B met de gedeeltelijk vernielde gebouwen

1000

11.1

Abstract

[illegible][illegible]

Op 8 juni 1940 wordt er door de gemeente gerapporteerd bij de bestendige deputatie van de provincie Antwerpen, hierin wordt vermeld:

Het aantal inwoners bedroeg op 31/12/1939: 2927

Men kon onderbrengen: 7 officieren, ongeveer 400 manschappen en 150 paarden.

In de gemeente zijn er 2 steenfabrieken, 1 cementfabriek, 2 kleine betonfabrieken, 2 graanwindmolens, 3 kleine graanmaalterijen en 1 melkerij.

Verder worden er nog inlichtingen verstrekt over de fabrieken en de instellingen.

- 1) Melkerij 'De Eéndracht': geen beschadigingen en kan opgestart worden. De eerste 5 weken zijn er nog voldoende kolen om de melk te kunnen pasteuriseren. Er werken 4 mensen en dagelijks wordt er ongeveer 200 kg boter geproduceerd.
- 2) De graanwindmolen van Jozef Van Himbergen kan opgestart worden en heeft niets geleden. Zij kan verder blijven werken met één arbeider en de dagelijkse aanvoer van graan.
- 3) De graanwindmolen van Victor De Kinderen heeft ook geen schade geleden. Victor werkt alleen zonder knechten en kan met de dagelijkse aanvoer van graan verder blijven malen.

4) De elektrische maalderij van Louis Porto-Carrero is niet beschadigd. Louis werkt alleen en kan met de dagelijkse aanvoer van graan verder. Hij heeft nog voor 3 maanden smeermiddelen.

5) De elektrische maalderij van Karel Ceusters kan ook onmiddellijk verder werken en heeft nog voor 3 maanden stookolie.

6) De mechanische maalderij van Alfons Schoenmakers kan normaal verder malen omdat ze niet beschadigd is. Hij werkt zonder personeel. De installatie draait op stookolie waarvan hij nog een voorraad heeft voor 2 weken.

7) De twee steenfabrieken van de Maatschappij 'Het Noorden' hebben wel schade geleden. Herstellingen dringen zich op voor de machines, ovens, oven en magazijnen. In vredetijd werken er ongeveer 50 mensen. Momenteel liggen er 3.000.000 gebakken stenen en 5.000.000 ongebakken stenen klaar. De voorraad klei wordt gewonnen uit de omliggende kleiputten. De kolenvoorraad is echter uitgeput. Fabriek kan terug opgestart worden als de voorraad afgewerkte steen vermindert en er de nodige kredieten worden verschaft.

8) Cimenteries et Briqueteries Réunis S.A. (C.B.R. nv) bestaat uit een cement- en een steenfabriek. Hiernaast en hieronder kan u hun rapporten vinden.

Opgave van de schade bij C.B.R.-cementfabriek op 31 mei 1940

1. Naam van de fabriek: **MAATSCHAPPIJ 'HET NOORDEN'**
 2. Adres: **10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114, 116, 118, 120, 122, 124, 126, 128, 130, 132, 134, 136, 138, 140, 142, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162, 164, 166, 168, 170, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 184, 186, 188, 190, 192, 194, 196, 198, 200, 202, 204, 206, 208, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 222, 224, 226, 228, 230, 232, 234, 236, 238, 240, 242, 244, 246, 248, 250, 252, 254, 256, 258, 260, 262, 264, 266, 268, 270, 272, 274, 276, 278, 280, 282, 284, 286, 288, 290, 292, 294, 296, 298, 300, 302, 304, 306, 308, 310, 312, 314, 316, 318, 320, 322, 324, 326, 328, 330, 332, 334, 336, 338, 340, 342, 344, 346, 348, 350, 352, 354, 356, 358, 360, 362, 364, 366, 368, 370, 372, 374, 376, 378, 380, 382, 384, 386, 388, 390, 392, 394, 396, 398, 400, 402, 404, 406, 408, 410, 412, 414, 416, 418, 420, 422, 424, 426, 428, 430, 432, 434, 436, 438, 440, 442, 444, 446, 448, 450, 452, 454, 456, 458, 460, 462, 464, 466, 468, 470, 472, 474, 476, 478, 480, 482, 484, 486, 488, 490, 492, 494, 496, 498, 500, 502, 504, 506, 508, 510, 512, 514, 516, 518, 520, 522, 524, 526, 528, 530, 532, 534, 536, 538, 540, 542, 544, 546, 548, 550, 552, 554, 556, 558, 560, 562, 564, 566, 568, 570, 572, 574, 576, 578, 580, 582, 584, 586, 588, 590, 592, 594, 596, 598, 600, 602, 604, 606, 608, 610, 612, 614, 616, 618, 620, 622, 624, 626, 628, 630, 632, 634, 636, 638, 640, 642, 644, 646, 648, 650, 652, 654, 656, 658, 660, 662, 664, 666, 668, 670, 672, 674, 676, 678, 680, 682, 684, 686, 688, 690, 692, 694, 696, 698, 700, 702, 704, 706, 708, 710, 712, 714, 716, 718, 720, 722, 724, 726, 728, 730, 732, 734, 736, 738, 740, 742, 744, 746, 748, 750, 752, 754, 756, 758, 760, 762, 764, 766, 768, 770, 772, 774, 776, 778, 780, 782, 784, 786, 788, 790, 792, 794, 796, 798, 800, 802, 804, 806, 808, 810, 812, 814, 816, 818, 820, 822, 824, 826, 828, 830, 832, 834, 836, 838, 840, 842, 844, 846, 848, 850, 852, 854, 856, 858, 860, 862, 864, 866, 868, 870, 872, 874, 876, 878, 880, 882, 884, 886, 888, 890, 892, 894, 896, 898, 900, 902, 904, 906, 908, 910, 912, 914, 916, 918, 920, 922, 924, 926, 928, 930, 932, 934, 936, 938, 940, 942, 944, 946, 948, 950, 952, 954, 956, 958, 960, 962, 964, 966, 968, 970, 972, 974, 976, 978, 980, 982, 984, 986, 988, 990, 992, 994, 996, 998, 1000**

G. B. R. Fabriek te N A M V E L S.-
 *****

STEEUFABRIEK.

Laatste bevestiging der firma.- CEMENTFABRIEK ET BRICKFABRIEK ROOSNIE,
 in verkorting: G. B. R.
 Maatschappelijke zetel: Koningstraat 17a
 BRUSSEL.

1°. Is de zaak overgenomen en is betaling van bedrag 1.- **NEEN.**

Licht beschadigd.- Eenige logen werden by onbedacht licht beschadigd.

Verhuurd.- **NEEN.**

2°. Toestand.- Herstellingen aan logen dienen gedaan te worden. Platen leggen.

3°. Aard van het bedrijf.- Vervaardigen van baksteen.

4°. Leiding.- Mr. LAMBERT, Bestuurder.
 Mr. DYCKMANS, Opzichter.

5°. Getal arbeiders nu ter plaatse.- 13 ?

6°. Getal arbeiders normaal in vredestijd gebruikt.- 28

7°. Hooftgegevens van de aangeverde fabrieken.-

Gebruikt steen :	8.748.000 RIJSTONEN.
Nog te maken steen:	8.410.000 RIJSTONEN.

Verhaal B - B - 20.-

De bevestiging doet zich als volgt voor.- In 1940 zou de steenfabriek niet geheel werken, maar een plaats op maat en in 1940. Om het verbruik van groene steen te bepalen zou eerst een party getrokken worden. Het aantal verkocht worden om plaats te vinden op de markt. Het steen is eerst gemaakt te worden voorheen groene steen was vervaardigd maar daar niet en daarom door de cementfabriek geleverd worden.

NAMVEL, den 28 Mei 1940.
 G. B. R.
 CEMENTFABRIEK ET BRICKFABRIEK ROOSNIE S.A.
 Directeur. *[Handtekening]*

Opgave schade
 C.B.R.-
 steenfabriek op
 30 mei 1940

- 9) Graniet- en mozaïekfabriek van Jan Tuytelaars ligt stil omdat ze zware schade heeft. Momenteel is er geen personeel en er zijn geen grondstoffen. De zaak wordt voor onbepaalde tijd gesloten. In vredestijd werkt er één man.
- 10) Betonfabriek van Karel Snels kan draaien omdat er niets stuk is. Momenteel heeft hij geen arbeiders. In normale tijd werken er 4 werklieden. Momenteel zijn er enkele afgewerkte betonproducten en met de beschikbare grondstoffen kan de fabriek nog 4 weken produceren mits er bestellingen geplaatst worden. Men heeft geen kolen nodig.

Schade vanwege de geallieerde strijdkrachten bij de bevrijding

Hierbij wat correspondentie vanwege schade veroorzaakt door het Britse Leger in de gemeente Ravens.

Afschrift van een Brits bevel voor opeising van grond en gebouwen in de Kerkstraat te Ravens voor inkwartiering vanaf 03/10/1944.

Brief van de gemeente Ravens van 5 februari 1947 i.v.m. de beschadigingen veroorzaakt door de Britse inkwartiering tussen 03/10/1944 en 15/05/1945. Het totaalbedrag is 25.537 fr.

Schade van de periode 1940-1944 en Wederopbouw

Na de oorlog wacht er een gigantische opdracht: de wederopbouw van het land. Dit behelst het herstel van: de industrie, de wegen, de kanalen, de particuliere woningen, scholen, ziekenhuizen enz...

Men moet hierbij onderscheid maken tussen de fasen van restauratie en van reconstructie. De eerste jaren na de oorlog zijn vooral gewijd aan de restauratie van de beschadigde eigendommen. Door het uitvoeren van noodzakelijke werken trachten de geteisterden hun huizen bewoonbaar te houden. Daarentegen begint de periode van reconstructie massaal in 1948 waarbij nieuwe gebouwen worden opgericht.

Handwritten note: *Abonnement 1941-42*

Stamp: **GEMEENTEBESTUUR VAN RAVELS**

Date: **3 December 1941.**

Ministerie van Algemeene Levensmiddelen
Bureau des Services de Ravement
Bruxelles
Algemeene Directie
WEDEROPBOW

Heer de Minister,

Verstond ik dat het uitsluitend van den Heer Oversteek
des Directie van 13 April 1941, 3^e afdeling, nr 10/11 de
Tweede, Diverse, Algemeene Afdelingen, hebben
als de voor het volgende te maken:

Jaar 40	100%	4.851,00
Jaar 41	100%	12.400,00
Jaar 42	100%	4.851,00
Jaar 43	100%	1.757,00
Jaar 44	100%	1.410,00
Jaar 45	100%	1.410,00
Jaar 46	100%	1.410,00
Jaar 47	100%	1.410,00
Jaar 48	100%	1.410,00
Jaar 49	100%	1.410,00
Jaar 50	100%	1.410,00
Jaar 51	100%	1.410,00
Jaar 52	100%	1.410,00
Jaar 53	100%	1.410,00
Jaar 54	100%	1.410,00
Jaar 55	100%	1.410,00
Jaar 56	100%	1.410,00
Jaar 57	100%	1.410,00
Jaar 58	100%	1.410,00
Jaar 59	100%	1.410,00
Jaar 60	100%	1.410,00
Jaar 61	100%	1.410,00
Jaar 62	100%	1.410,00
Jaar 63	100%	1.410,00
Jaar 64	100%	1.410,00
Jaar 65	100%	1.410,00
Jaar 66	100%	1.410,00
Jaar 67	100%	1.410,00
Jaar 68	100%	1.410,00
Jaar 69	100%	1.410,00
Jaar 70	100%	1.410,00
Jaar 71	100%	1.410,00
Jaar 72	100%	1.410,00
Jaar 73	100%	1.410,00
Jaar 74	100%	1.410,00
Jaar 75	100%	1.410,00
Jaar 76	100%	1.410,00
Jaar 77	100%	1.410,00
Jaar 78	100%	1.410,00
Jaar 79	100%	1.410,00
Jaar 80	100%	1.410,00
Jaar 81	100%	1.410,00
Jaar 82	100%	1.410,00
Jaar 83	100%	1.410,00
Jaar 84	100%	1.410,00
Jaar 85	100%	1.410,00
Jaar 86	100%	1.410,00
Jaar 87	100%	1.410,00
Jaar 88	100%	1.410,00
Jaar 89	100%	1.410,00
Jaar 90	100%	1.410,00
Jaar 91	100%	1.410,00
Jaar 92	100%	1.410,00
Jaar 93	100%	1.410,00
Jaar 94	100%	1.410,00
Jaar 95	100%	1.410,00
Jaar 96	100%	1.410,00
Jaar 97	100%	1.410,00
Jaar 98	100%	1.410,00
Jaar 99	100%	1.410,00
Jaar 100	100%	1.410,00

De Gemeenteraad, de burgemeester, etc.

Het Ministerie van Wederopbouw, opgericht in 1946, dient september 1946 een wetsvoorstel in om de oorlogsschade te herstellen bij de privateigenaars. Het gaat hierbij om persoonlijke goederen, huisraad en vastgoed. Luxevoorwerpen vallen hier niet onder tenzij ze noodzakelijk zijn om zijn beroep uit te oefenen. Dit laatste kan men illustreren met het volgende: een postzegelverzamelaar moet niet vergoed worden voor het verlies van zijn collectie maar een postzegelhandelaar zal gecompenseerd worden.

De schadeloosstelling wordt berekend op de vooroorlogse waarde van de goederen en met de toepassing van coëfficiënten die gebaseerd zijn op de welstand van de geteisterde. Zo houdt men rekening met de sociale toestand en worden de minst gefortuneerden volledig vergoed.

Het toekennen van vergoedingen en kredieten is geregeld door het vastleggen van prioriteiten die op hun beurt afhankelijk zijn van de situatie van de belanghebbenden, de toestand van de arbeidsmarkt en de voorradige materialen, de reikwijdte van de Schatkist en 's lands economisch belang.

Maar hoe kan België die gelden ophoesten voor al die vergoedingen? Hiervoor gaat de Staat leningen aan die de openbare schuld merkwaardig verhoogt en het risico op een monetaire inflatie doet toenemen.

In de praktijk wordt een voorschot betaald aan de geteisterde die een bedrag ontvangt op basis van de waarde in 1939. Deze som wordt door sommige experts betwist en verlaagd zodat men zich bedrogen voelt.

Aan de andere kant zijn er geteisterden die de schade overdrijven om er voordeel uit te halen. Om fraude te vermijden, worden de geteisterden verplicht om het geld te besteden aan de herstelling van hun eigendom. Ze worden ook verplicht om in hun eigen gemeente te herbouwen als hun bestaande woning totaal vernield is. De aangenomen werken kunnen ook problemen geven als er onnodige afbraak gedaan wordt of een slechte renovatie.

In het algemeen klaagt de bevolking over de traagheid van de werken alhoewel er begin 1946 al flinke investeringen gedaan worden.

De traagheid wordt vooral veroorzaakt door het ontbreken van wetgeving die preciseert wat oorlogsschade is, deze zal pas in 1947 gestemd worden. Belangrijke oorzaken zijn het ontbreken van bouwmaterialen, slechte vervoersmogelijkheden, tekort aan vaklui omdat velen van hen nog in Duitsland zijn voor de bezetting aldaar, de financiële problematiek en het functioneren van de administraties.

De situatie klaart op na 1948. De reconstructie en nieuwbouw komt in een stroomversnelling en de grote restauratiewerken worden afgewerkt in 1949. Het was echter wachten op de fameuze wet op de oorlogsschade die alle noodzakelijke werken lanceerde. We mogen ook de Amerikaanse hulp met het Marshall-plan niet vergeten dat eveneens heeft bijgedragen aan deze nieuwe start.

Over deze naoorlogse periode onthouden we dat het noodzakelijk is om de schade te documenteren en te berekenen. We zien dat het een proces van jaren is en dat men in 1948 nog schadedossiers aanlegt door de wet

op de oorlogsschade (1947). Bovendien is er controle op de ter beschikking gestelde materialen die niet in overvloed leverbaar zijn. Deze bouwmaterialen worden alleen gegeven aan de mensen die voldoen aan de administratieve voorwaarden.

Oorlogscijfers van de gemeente Ravens opgesteld op 13 juni 1945. Comité ter Bescherming van de Burgerbevolking

Hoog Comité van de Burgerbevolking te Ravens

VERSLAG VAN DE OORLOGSSCHADE IN RAVENS, N.A.L.G.A.B.

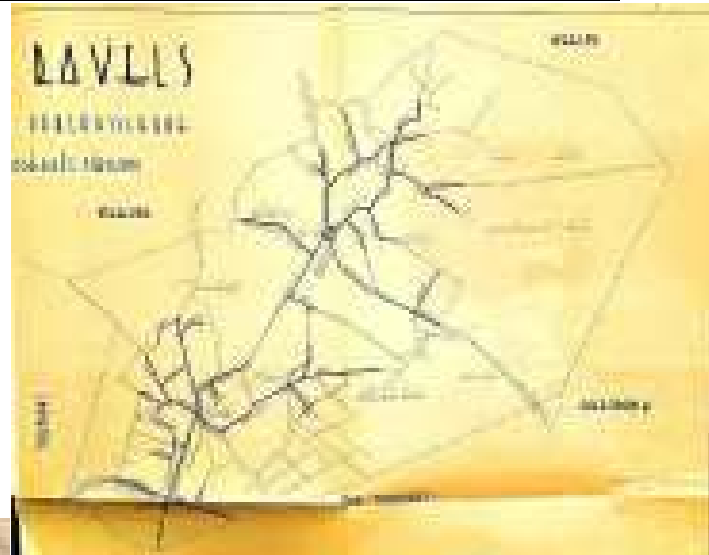
1. Toestand der gemeente		2. Schade aan gebouwen	
Op gebied van landbouw en nijverheid:		Aantal gebouwen op 1/1/1940: 100	
De gebouwen zijn nog in betrekkelijke goeden staat; de nijverheid kan niet werken-gebrek aan steenkolen. De landbouw is op gelijke voet als tijdens de bezetting-gebrek aan meststoffen.		1. Woningen	
		Categorie 1 (volledig vernield) 3	
		Categorie 2 (af te breken) --	
		Categorie 3 (herstellingswaardig) 15	
		Categorie 4 (herstellingswaardig) 100	
		Totaal: 118	
3. Ruimte		2. Besluitende gebouwen:	
Overstroomde ja		3. Besluitende openb. gebouwen --	
1. Afdeling landbouw: 3		4. Besluitende (specorwegen) 1	
2. Besluitende landbouw --		5. Besluitende aduizen: --	
3. Vliegende bommen ja (schade) 2			
4. Bevolking		6. Toestand	
Aantal inwoners op 10/1/1945: 1176		1. Woning	
Befreesde gebouwen: --		1. Toestand op 1/1/1944: 117	
Niet befreemde gebouwen: --		2. Huidige toestand: 122	
Gevestigde: 117		2. Ruimte	
Vreemde Vluchtelingen: --		1. Toestand op 1/1/1944: 160	
		2. Huidige toestand: 111	
5. Huidige toestand		3. Vreemde	
Bommen ja 6		1. Toestand op 1/1/1944: 675	
Gevestigde gebouwen: --		2. Huidige toestand: 1052	
Niet gevestigde: 2			
7. Gevolgelingen		Vard de gemeente aangekomen? Nieuw	
Categorie A (totaal) 15		Opmerkingen	
Categorie B (waar) 15			
Categorie C (totaal) 84			
Totaal: 27 114			

Opgesteld te Ravens, den 13 Juni 1945.
De Voorzitter,
M. J. J. J. J.

Berekening van de oorlogsschade werd gedaan door ingenieur Paul Stevens uit Duffel.

Plan van Ravels waar de straten met een vette lijn oorlogsschade hebben ondervonden.

Lijst der geresisteerden der gemeente Ravels

In Result van een "Gesindeerde Kaart"

Categorie A.

1. Oort Antoon - C.B.B. 25. Ravels.
2. Grooten Michael Grooten Baan 120. Ravels.
3. Lambert Paul - C.B.B. Fabriek Ravels.
4. Maria Josef Mol Gemeenschapelijke Straat.
5. Van Miltbergen Leete Grooten Baan Ravels.
6. Verbruggen Frans Lindenlaan 9. Ravels.

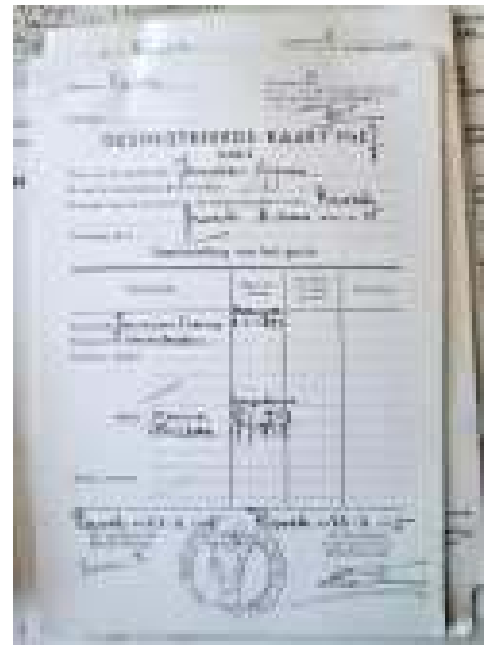
Categorie B.

1. Baeyens Lodewijk Josef Verbruggen 2. Ravels
2. Frans Gerard Grooten Baan Ravels.
3. Janssens Frans 120 te Baan 13 Ravels.
4. Janssens Jean Grooten Baan 120. Ravels.
5. Van der Veken Filaretius Maria Grooten Baan 120. Ravels.
6. Van Bils Janssens Grooten Baan 124. Ravels.
7. Verbruggen Karol Grooten Baan 124 Ravels.

Categorie C.

1. Baeyens Lodewijk Grooten Baan Ravels.
2. Baeyens August Verbruggen 12. Ravels.
3. De Baeyens Josef Baeyens Grooten Baan 120/B
4. De Baeyens Adrianus Grooten Baan Ravels.
5. De Baeyens Petrus Gemeenschapelijke 19 Ravels
6. Baeyens Josef Verbruggen Verbruggen 1/a Ravels.
7. Baeyens Michael Josef Verbruggenbaan. 8. Baeyens.
8. Baeyens Josef Grooten Baan 124. Ravels.
9. Baeyens Alfred Grooten Baan 97/B Ravels.
10. Baeyens Josef Adrianus Grooten Baan 140. Ravels.
11. Baeyens Frans Grooten Baan Ravels.
12. Baeyens Adrianus Grooten Baan 120. Ravels.
13. Baeyens Augustinus Grooten Baan 120 Ravels.
14. Baeyens Josef Grooten Baan 127 Ravels.
15. Baeyens Frans Grooten Baan 130 Ravels.
16. Baeyens Petrus Grooten Baan 130 Ravels.
17. Baeyens Joannes Grooten Baan 93 Ravels.
18. Baeyens Joannes Grooten Baan 128 Ravels.
19. Baeyens Paul Verbruggenbaan 8. Ravels.
20. Baeyens Karol Grooten Baan Ravels.
21. Baeyens Josef Verbruggenbaan 20 Ravels.
22. Baeyens Augustus Grooten Baan 60 Ravels.
23. Baeyens Joannes Verbruggenbaan 12. Ravels.
24. Baeyens Augustus Verbruggenbaan 8. Ravels.
25. Baeyens Augustus Verbruggenbaan 8 Ravels.
26. Baeyens Pieter Jan Verbruggen 10 Ravels.
27. Baeyens Augustus Grooten Baan 130 Ravels.
28. Baeyens Adrianus Grooten Baan 140 Ravels.
29. Van Baeyens Frans Grooten Baan 131. Ravels.
30. Van Baeyens Paul Grooten Baan 130 Ravels.
31. Van Baeyens Jan Josef Grooten Baan 131. Ravels.
32. Van Baeyens Jan Verbruggenbaan 4 Ravels.
33. Van Baeyens Petrus Verbruggenbaan 5. Ravels.
34. Baeyens Augustus Verbruggenbaan 12 Ravels.
35. Baeyens Augustus Verbruggenbaan 12 Ravels.
36. Baeyens Frans Grooten Baan 60 Ravels.
37. Baeyens Jan Grooten Baan 116/1.
38. Baeyens Joannes Verbruggenbaan 127 Ravels.

Hiernaast en de volgende bladzijde volgen enkele lijsten van de stoffelijk geresisteerden. De mensen die een gesinistreeerde kaart (zie voorbeeld) hadden opgemaakt en ingediend, werden gerangschikt in drie categorieën: A, B en C met dezelfde betekenis als in mei 1940.

Een gesinistreeerde kaart (het woord 'gesinistreeerd' is afgeleid van het Franse woord 'sinistrée', het betekent: oorlogsslachtoffer, slachtoffer van een ramp)

Er waren ook mensen met schade die geen gesinistreeerde kaart hadden; zij kwamen op de lijst 'geteisterde aanvragers zonder kaart.'

1945, brief van het Provinciaal Commissariaat voor 's Lands Wederopbouw van de provincie Antwerpen voor levering van dakpannen aan de T.T.R te Ravels. Zij mogen deze enkel verkopen aan de geteisterden van Ravels.

Topic	Topic

March 19, 1968

[illegible]

68

De ontploffing van de brug en het vertrek van de Duitsers in 1944 veroorzaakte de nodige schade in de buurt zoals bij kolenhandelaar Machielsen Frans. Hij krijgt op 7 juli 1945 toestemming van de gemeente om 170 m² golfplaten aan te kopen.

Op 18 februari 1947 verklaart de gemeente Ravens dat de bakkerij en woning van bakker Jos Dickens zware beschadiging heeft opgelopen door de beschietingen in 1944.

Verklaring.

Het Gemeentebestuur van Ravens verklaart eigendom: Dickens Jos dat de woning met bakkerij/door de oorlogse-
stadigheden-beschietingen, in 1944, ernstig
beschadigd is geweest.

Ravels 18.2.1947.

De Gemeenteraad

De Burgemeester

Op 6 februari 1948 richt de gemeente een schrijven aan de Dienst voor Wederopbouw te Antwerpen wegens de zware schade die de tweewoonst van Cornelis Simons heeft ondergaan in 1940 door de ontploffing van de brug door het Belgische Leger. Hij heeft met zijn beperkte middelen het gebouw toen terug bewoonbaar gemaakt. Bij de Duitse aftocht werd de tweewoonst van Simons bijna geheel verwoest door het opblazen van de noodbrug en de beschietingen over en weer. Cornelis is ondertussen ernstig ziek en zijn spaargeld is op. De gemeente Ravels verzoekt hierbij om een voorschot van 50.000 fr.

Op 24 februari 1948 verklaart de burgemeester dat bij Josephus Keyzers de woning bijna helemaal verwoest is door de ontploffing veroorzaakt door de Duitsers van hun munitiewagen in september 1944.

Op 28 juni 1948 wordt de bevolking door het Ministerie van Wederopbouw uitgenodigd voor een vergadering belegd in de zaal "Nut voor Vermaak". Er zullen voor de zwaar geteisterden formulieren ter beschikking worden gesteld om een voorschot te krijgen. Zij zullen volgens bepaalde schadecategorieën (A, B en C) ingedeeld worden.

Voor de relance van de geteisterde landbouwers wordt er goedkoop geld vrijgemaakt door het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet. De aangenomen gewestelijke vertegenwoordiger is de heer De Schepper, De Lusthoven te Arendonk.

13) Bestuurswisselingen in Ravels 1939-1946

Jan Antoon Van Dun heeft zijn ambt van burgemeester neergelegd op 31 maart 1941 en Hendrik Jaak Van Leent zal vanaf 1 april 1941 burgemeester zijn.

Jan Van Dun was burgemeester bij de inval van de Duitsers. Op 1 april 1941 geeft hij zijn ambt over aan Jacobus Van Leent die op zijn beurt wordt vervangen door Frans Van Oekelen op 23 oktober 1941.

Samenstelling gemeentebestuur en administratie op 9 januari 1945 te Ravels waarbij we zien dat Jan Van Dun terug burgemeester is.

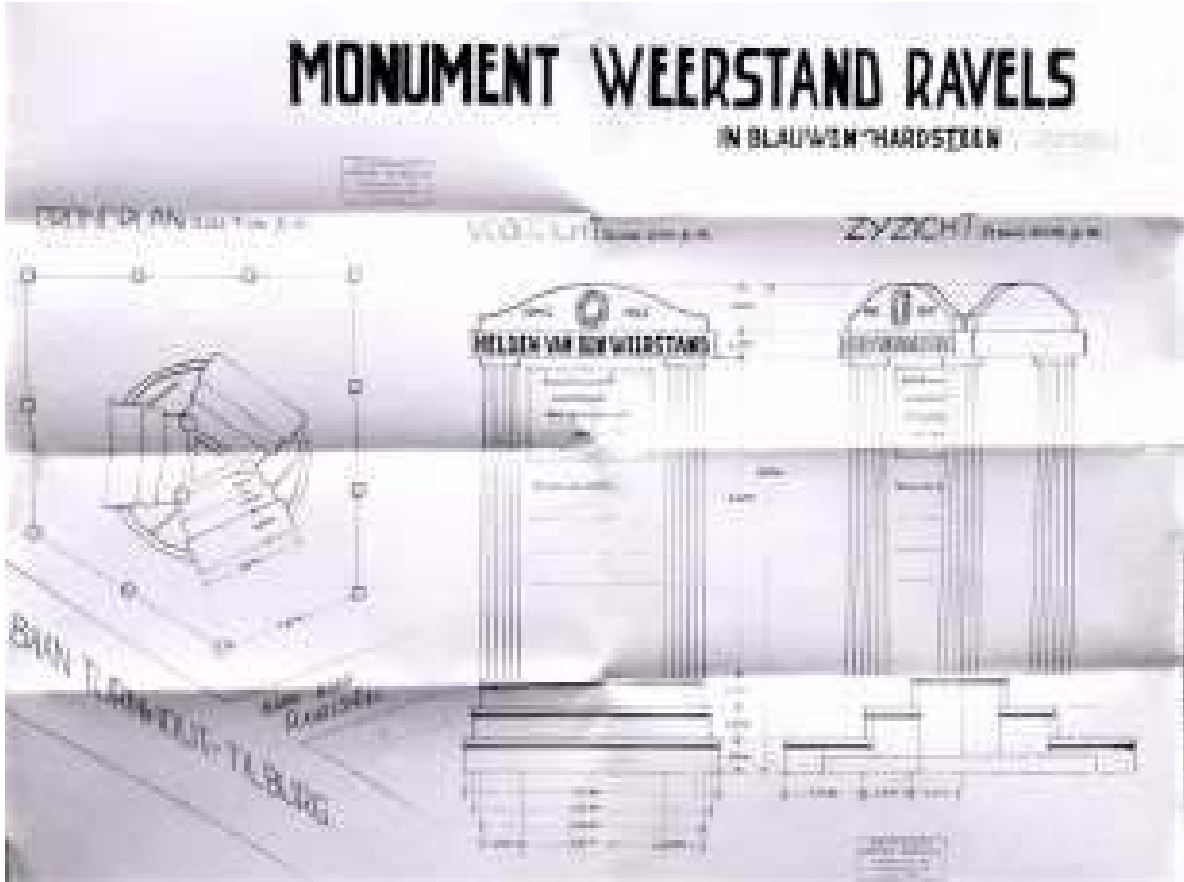
Vanaf 9 september 1944 neemt Adriaan Baeyens tijdelijk de scepter over. Op 7 oktober 1944 wordt Jan Van Dun terug burgemeester. Van 19 juni 1945 tot 12 juni 1946 is Jacobus Van Leent weer aan de beurt. Maar het bestuur was de pedalen kwijt en daarop werd dr. Bourgeois aangesteld om het herstel van Ravels te leiden en te organiseren.

14) Monumenten

Men heeft te Ravels tot tweemaal toe gepoogd om een monument op te richten in de naoorlogse jaren. Ze hadden allebei verschillende drijfveren. Het ene ging uit van de weerstanders terwijl het andere een opzet was van de vermisten en politieke gevangenen. Geen van beide ontwerpen zijn uitgevoerd maar ze tonen wel aan dat er bij de Ravelse bevolking nood was om het oorlogsverleden te verwerken.

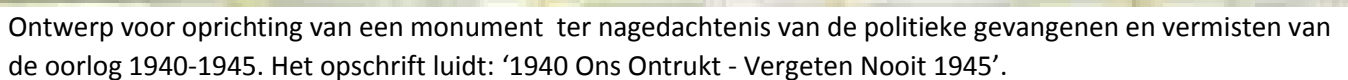
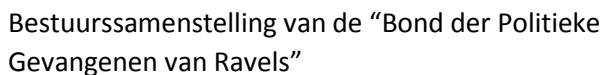
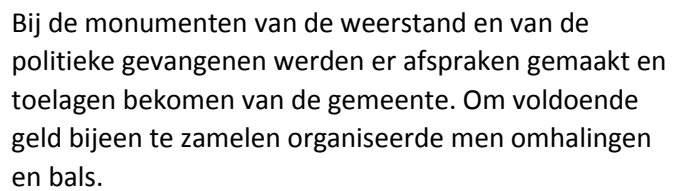
a) Monument van de Weerstand Ravels

Ontwerp monument voor de helden van de weerstand van de Tweede Wereldoorlog met opschrift: 'Helden van de Weerstand'

Voor dit monument zijn er plannen gemaakt in 1945. Het zou opgericht worden op de hoek van de Kerkstraat en de Grote Baan (kant van de pastorie). Het opschrift luidt: 'Helden van den Weerstand'. Op 29 september 1945 voert de ingenieur van Bruggen en Wegen het plan af wegens esthetische gebreken.

74

In een schrijven van het comité voorgezeten door dr. Bourgeois wordt er vermeld dat er 20.000 fr voorhanden is om een monument op te richten. Dit bedrag is niet voldoende en men vraagt tussenkomst van het gemeentebestuur.

De gemeente volgt de aanvraag en staat in de zitting van 1 april 1948 7500,- fr. toe. In een verklaring van 1 maart 1949 kan men lezen dat die 7500,- fr. teruggestort moeten worden als het monument niet binnen de twee jaren zou opgericht zijn. Deze verklaring is ondertekend door de weduwe Jozef Janssen-Van Bourgogne. (Zie document op volgende pagina)

15) Besluit

Het einde en de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog leeft nog sterk onder de mensen. Na 75 jaren zijn er nog steeds felle discussies en omstreden uitspraken. Diepgravende televisieprogramma's en boeken zijn er voorhanden. Sommige nabestaanden willen er openbaar over spreken en anderen willen deze zwarte bladzijden afsluiten en met rust gelaten worden. Het is niet ongevoel dat kinderen de retoriek van hun ouders overnemen. We kunnen hen dat niet kwalijk nemen omdat het hen met de paplepel is ingegeven. Voor kinderen van... is dit moeilijk om partij te kiezen ten opzichte van het gedachtegoed van hun grootouders, ouders en mogelijk al overgrootouders.

Sinds kort zijn er archieven over deze periode opengegaan. Sommige dossiers zijn met mondesmaat of nog niet toegankelijk. Elke conclusie die er geformuleerd zal worden zal een interpretatie zijn die een oordeel velt.

Daarom stelt zich de vraag na 75 jaren: hoe kunnen wij nu nog oordelen en veroordelen?

Bronnen

Illustraties zonder bronvermelding zijn van Archief Gemeente Ravens, Johnny Driesen, Luc Andries en fotoarchief HeE Nicolaus Poppelius

Archief gemeente Ravens, Musea stad Antwerpen, 'document dora', Archief Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw,

Archief Johnny Driesen, Archief Cyriel Verbeek, Archief Aloïs Lemmens

TALLIER P.-A., 'Une brique dans le ventre et l'autre en banque'. L'indemnisation des dommages aux biens privés causés par les opérations de guerre et assimilées. Sources pour une histoire plurielle du 20e siècle, Bruxelles, 2012

http://www.thesis.net/kempisch_legioen/k_1_deel_1.htm

<http://www.getuigen.be/Getuigenis/3den/d-Hainaut-Brigitte-Somerhausen-Christine/nl/tkst.htm#5>.

<http://www.getuigen.be/Lijsten/De-Meester-Eduard/overleden-in-concentratiekamp-lijst-20van-202006-09-14.htm>

<http://www.untaten-an-unorten.de/index.php/de/reisetagebuch/konzentrationslager>

<https://www.balenbevrijd.com>

<http://www.nieuweorde.be/6-ss-frw-sturmbrigade-langemarck/>

<https://www.stsg.de/cms/zeithain/aktuelles/1945-2020-kalenderblatt-im-schatten-von-torgau-erste-begegnung-von-us-soldaten>

<http://www.getuigen.be/Getuigenis/3den/Moreau-Patrick/>

<https://pieterserrien.be/boeken/elke-dag-angst/overzicht-v-inslagen-op-belgie/29-november-1944-mechelen-stassartstraat/>

<https://www.verzetsmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog>

[http://www.thesis.net/turnhout/turnhout_Hoofdstuk_V\(8\)](http://www.thesis.net/turnhout/turnhout_Hoofdstuk_V(8))

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Leden:	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Ravels	014 699126
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 687332
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Ravels	014 655728
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750
	Harry Vrijzen, Eikenlaan 15, 2382 Ravels	014 656420
	Jose Schlappi, Klein Goorbleek 2, 2382 Ravels	014 659958
	Paul Van Baelen, Straatakkers 4, 2381 Ravels	014 657315
	Frank Konings, Lindenlaan 2, 2382 Ravels	014 715374

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

redactie@nicolaus-poppelius.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,

de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.

(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Museum Aan de Grens (MAG) "'t Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <http://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius

